

Nr 12.

WARSZAWA
16 GRUDNIA
1937 R.

ROZKAZ WEWNĘTRZNY

DO KATOLICKIEGO DUCHOWIEŃSTWA WOJSKOWEGO
W POLSCE

100.

PRIMUM CONCILIUM PLENARIUM POLONICUM

anno Domini MCMXXXVI Częstochowiae habitum

FRANCISCO S.R.E. CARD. MARMAGGI

Summi Pontificis Pii P.P. XI Legato Apostolico Praeside

DECRETUM RECOGNITIONIS ET APPROBATIONIS

Romae, die 19 junii 1937

Emo ac Rev.mo Domino
Dno Card. Francisco Marmaggi
Legato Apostolico

PRIMI CONCILII PLENARII POLONICI.

Eme ac Rev.me Domine Mi Obsme.

Quum primum Concilium plenarium Polonicum, cui Eminen-
tia Vestra tamquam Legatus Apostolicus Sanctitatis Suae scite
ac sollerter praefuit, ad felicem exitum, Deo favente, perductum
fuerit anno millesimo nongentesimo trigesimo sexto exeunte,
idemque pro canonica revisione ac recognitione, juxta praescrip-

tum canonis 291, par. 1 Codicis Iuris Canonici, ipsa Eminentia Vestra iudicio huius Sacrae Congregationis Concilii submiseric, eiusdem Concilii plenarii acta et decreta in plenariis comitiis dierum 8 et 15 maii 1937 ab Eminentissimis huius Sacrae Congregationis Patribus, interveniente quoque Emo Card. Hlond, Archiepiscopo Gnesnensi et Posnaniensi, diligenti, quo par erat, instituto examine, perpensa fuerunt; atque nonnullis haud magni momenti tantummodo exceptis, non solum ad normam vigentis Codicis canonici reperta et recognita sunt, sed etiam digna habita quae promeritis laudibus honestarentur.

Opus quidem valde laudandum, quod Eminentissimi Archiepiscopi Varsaviensis necnon Gnesnensis et Posnaniensis alique Episcopi et Ordinarii Poloniae, Eminentia Vestra praeside, alacri libentique animo aggressi sunt, quodque constitutionibus, quae fidei catholicae provehendae, morum disciplinae firmandae, cultui divino augendo bonisque ecclesiasticis tuendis, quam maxime conferunt, salutis animarum zelo, non minus ac sacrorum canonum peritia perfecerunt.

Faxit itaque Deus Omnipotens, ut acta et decreta huius Concilii plenarii, quae peculiaribus Poloniae necessitatibus accommodata praeterea videntur, in majus cleri populique ipsius nationis bonum ac profectum sint cessura!

Quum vero haec SS. mus Dominus Noster PIUS Divina Providentia PP. XI, cui relata sunt in Audientia diei 23 maii 1937, confirmare et approbare dignatus sit atque de iisdem vehementer sit gavisus, aequum sane est, ut Eminentia Vestra, memoratos Sacrorum Antistites Polonicos de omnibus certiores reddat, insimulque acta laudati Concilii plenarii Polonici, habita ratione animadversionum et emendationum quae adnectuntur, ad normam canonis 291 in vulgus edenda ac promulganda curet.

Dum interim Eminentiae Vestrae manus humillime deosculor, impensi animi studio et obsequio me profiteor

hummum devmum obmum Servum verum
Eminentiae Vestrae

(—) *J. Card. Serafini*
praefectum.

(—) *J. Bruno* Secretarius.

PROMULGATIONIS INTIMATIO

Romae, die 29 junii an. 1937

Emo ac Rev.mo Domino
D. Cardinali AUGUSTO HLOND
Archiepiscopo Gnesnen. et Posnanien.
Poloniae Primati.

Eme ac Rev.me Domine Mi Obsme,

Datis mihi litteris die 19 huius mensis junii, quae heic adponuntur, Eminentissimus Dominus Julius Cardinalis Serafini, Sacrae Concilii Congregationi Praefectus, certiolem me reddere studebat Sanctissimum Dominum Nostrum Pium PP. XI f. r., recognitionem Actorum primi Concilii Plenarii Polonici, a S. Concilii Congregatione factam, confirmare et adprobare dignatum esse in audientia diei 23 maii huius anni 1937, promeritas una laudes tribuentem Venerabilibus eiusdem Concilii Polonici Patribus, potissimum S. R. E. Cardinalibus, Archiepiscopo Varsaviensi et Archiepiscopo Gnesnensi et Posnaniensi, de tam feliciter in emolumentum Catholicae Ecclesiae inter vos exantlato labore.

Cum autem officium sit mihi demandatum haec renuntiandi, simulque curandi, ut Acta laudati Plenarii Concilii, habita ratione animadversionum et emendationum quae adnectuntur, ad normam Can. 291 in vulgus edantur atque promulgentur, honori et gaudio mihi tribuo Eminentiam Tuam opportune deputare fraterneque rogare, qua Praesidem emeritum Commissionis pro apparanda sancta eiusmodi Synodo, ut postremum hoc in Se munus suscipere, idque, consiliis cum Ven. isto Episcopatu conlatis, rite perficere velit.

Quo praestito, nihil iam me manet nisi ut, grates referens Vobiscum quam plurimas Deo Optimo Maximo de tam singulari Eius beneficio atque Vobismetipsis iterum atque iterum pleno gratulans animo, manus Tuas humillime deosculer meque effusa in Te charitate profitear

Eminentiae Tuae Reverendissimae
hummum devmum et obmum Servum verum

(—) *F. Card. Marmaggi*

Legatum a latere Suae Sanctitatis
ad I Concilium Plen. Polonicum.

Reipublicae Polonae Episcopi, ad gnesnensem S. Adalberti tumbam anno 1928 coadunati, munus pascendi agnos et oves prae oculis habentes, consilium inierunt parandi Concilii Plenarii, quod aetatis nostrae malis et necessitatibus salutaria pro sua ratione adhiberet remedia. Exinde accurato examine perpendentes discrimen, in quo omnia sacra in praesens tempus versantur, Praesules, in plures sectiones distincti, omni studio ea dirimere et definire curabant, quae in Republica restituta fidei incrementum et christianos mores tutarentur, abusus corrigerent et congruam inducerent disciplinae ecclesiasticae unitatem. Consilium saepius collatis, exquisita Capitulum et Facultatum catholicarum sententia, accitis in laboris partem clericis theologiae et iuris canonici peritis, necnon habita opinione gravium e coetu laico personarum, post sollicitudines per octo annos assidue protractas Antistites opinati sunt celebrandi Concilii Plenarii decreta satis digesta esse et ad ulteriora posse procedi. De quibus Summus Pontifex officiosis Praesulum litteris certior factus, Eminentissimum Franciscum Cardinalem Marmaggi suum Legatum a latere ad Concilium Plenarium convocandum eique praesidendum designare dignatus est. Sic demum diebus 26 et 27 mensis augusti anni proxime elapsi in Claromontano Monasterio, praeside eodem Eminentissimo Sanctitatis Suae Legato a latere, Primum Concilium Plenarium Polonicum feliciter coactum et absolutum est, cuius decreta nuper a S. Congregatione Concilii non sine laudativa mentione recognita et deinde a Beatissimo Pio Papa XI libenti animo approbata sunt.

Quae cum ita sint, Nos Reipublicae Polonae Episcopi trium rituum, in extraordinaria Conferentia Varsaviae congregati, habita ratione animadversionum et emendationum, quae a S. Congregatione Concilii in laudati Concilii Plenarii actis perfectae sunt, praesenti edicto decreta Primi Concilii Plenarii Polonici, uti in adnexo exemplari typis impresso continentur, ad normam can. 291 promulgamus et promulgata sancimus. Porro Concilii Plenarii decreta vim obligandi nonnisi expletis ab hac promulgatione sex mensibus, id est die decima sexta mensis junii anni 1938 obtinebunt, ex quo ab omnibus, ad quos spectant, religiose erunt servanda et urgenda.

Quae venerabili clero saeculari et regulari necnon fidelibus dilectis prae nostro munere intimantes, a Beatissima Virgine Maria, sub cuius regalibus auspiciis Concilium Plenarium habitum est, orantes optamus, ut mediatione Sua decretorum tutam reddat observantiam uberemque efficacitatem.

Datum Varsaviae ex Conferentia Episcoporum Reipublicae Polonae, decimo octavo Kalendas januarias, die octava Conceptionis Immaculatae Beatae Mariae Virginis, anno Domini millesimo nongentesimo trigesimo septimo.

† *Alexander Cardinalis Kakowski* — Archiepiscopus Varsaviensis.

† *Augustus Cardinalis Hlond* — Archiepiscopus Gnesnensis et Posnaniensis, Primas Poloniae.

† *Andreas Szeptycki* — Archiepiscopus Leopoliensis Ruthenorum.

† *Josephus Teodorowicz* — Archiepiscopus Leopoliensis Armenorum.

† *Bolesław Twardowski* — Archiepiscopus Leopoliensis Latinorum.

† *Adamus Stephanus Sapieha* — Archiepiscopus Cracoviensis.

† *Romualdus Jabrzykowski* — Archiepiscopus Vilmensis.

† *Antonius Julianus Nowowiejski* — Archiepiscopus, Episcopus Plocensis.

† *Gregorius Chomyszyn* — Episcopus Stanislaopolitanus Ruthenorum.

† *Josaphat Josephus Kocytowski* — Episcopus Premisliensis Ruthenorum.

† *Marianus Leo Fulman* — Episcopus Lublinensis.

† *Henricus Ignatius Przędziecki* — Episcopus Siedlensis.

† *Adolphus Szelązek* — Episcopus Luceoriensis.

† *Theodorus Kubina* — Episcopus Częstochoviensis.

† *Stanislaus Kostka Łukomski* — Episcopus Łomżensis.

† *Stanislaus Okoniewski* — Episcopus Culmensis.

† *Carolus Radoński* — Episcopus Vladislaviensis.

† *Vladimirus Bronislaus Jasiński* — Episcopus Lodzensis.

† *Stanislaus Adamski* — Episcopus Katowicensis.

† *Franciscus Lisowski* — Episcopus Tarnoviensis.

† *Josephus Gawlina* — Episcopus Castrensis.

† *Franciscus Barda* — Episcopus Premisliensis Latino-
rum.

† *Franciscus Sonik* — Vicarius Capitularis Kielcensis.

† *Casimirus Bukraba* — Episcopus Pinskensis.

† *Joannes Lorek* — Administrator Apostolicus Sandomiriensis.

Jacobus Medwecki — Administrator Apostolicus Lemkorum.

C a p u t I

Normae generales.

Decr. 1. § 1. Decreta huius Concilii Plenarii obligant clerum populumque fidelem ritus latini in Polonia.

§ 2. Clerum populumque aliorum rituum illa obligant decreta, quae ex ipsa rei natura omnes ritus afficiunt vel ad Concordati executionem referuntur.

Decr. 2. Decreta Concilii Plenarii, a Sede Apostolica recognita, vim obligandi habebunt expletis sex mensibus a die, quo a Conferentia Episcoporum Reipublicae Polonae promulgata fuerint.

Decr. 3. § 1. Vigentes in praesens laudabiles consuetudines locales vim suam retinent ad normam Codicis Juris Canonici, nisi per decreta huius Concilii expresse abrogatae sint.

§ 2. Singulae praescriptiones dioecesanae, quae contrariae sint decretis huius Concilii, abrogatae censentur.

§ 3. Harum autem praescriptionum dioecesanarum elenchum singuli Episcopi¹⁾ in sua quisque dioecesi publicare curabunt.

Decr. 4. Dubia circa decreta huius Concilii Plenarii in casibus particularibus singuli Episcopi resolvere valent.

---

¹⁾ Nomine „Episcopi“ in decretis huius Concilii Plenarii venit, quicumque ad normam praescriptorum Codicis Juris Canonici dioecesi praefectus est.

De clericis in genere.

Decr. 5. De sanctiore clericorum vita solliciti, Patres Concilii Plenarii ipsos enixe hortantur, ut non solum subsidiis a Codice Juris Canonici ad hunc finem sibi commendatis utantur, sed etiam lectioni Sacrae Scripturae ac librorum et periodicorum de re ascetica assidue incumbant, necnon nomen dent alicui associationi sacerdotali, v. g. Unioni Apostolicae, Associationi perseverantiae sacerdotalis, Confoederationi sanctitatis sacerdotalis, Unioni sacerdotum ab adoratione.

Decr. 6. Omnes ac singuli sacerdotes obligatione tenentur tertio saltem quovis anno spiritualibus exercitiis vacandi iuxta Episcopi normas; eisque commendatur ut exercitia huiusmodi quotannis peragant et quovis mense diem unum recollectioni spiritus impendant.

Decr. 7. § 1. Sacerdotes obligatione tenentur, secundum sui Episcopi praescripta, subnotandi legendique commentarium officiale dioecesanum necnon interessendi peculiaribus cursibus theologicis, pastoralibus, catecheticis aliisque eius generis.

§ 2. Concilium Plenarium sacerdotibus enixe commendat lectionem librorum et periodicorum, in quibus disciplinae ecclesiasticae tractantur.

Decr. 8. § 1. Sacerdotes sive saeculares sive religiosi, qui curam animarum gerunt aut doctrinam christianam in scholis tradunt, conferentiis decanalibus interesse tenentur, ad normam can. 131 § 3 C. J. C.

§ 2. Praescripto, de quo supra, omnium rituum sacerdotes eidem Episcopo subditi obstringuntur.

Decr. 9. Clerici tam saeculares, quam religiosi et militares, unitatis Ecclesiae Christi memores, et fraternam inter se foveant consuetudinem et mutuo se iuvent auxilio.

Decr. 10. Clerici prohibentur: a) convivia sumptuosa apparere, b) oblectamentorum loca frequentare, in quibus clericos adesse scandalo esse possit, c) balneis et littore uti, quae usui personarum utriusque sexus promiscue inserviunt.

Decr. 11. § 1. Quod ad habitum ecclesiasticum, clerici leges dioecesanarum servare tenentur.

§ 2. Habitu mere saeculari clericis neque in propria neque in aliena dioecesi sub poenis ecclesiasticis uti licet, exceptis casibus ab Episcopo expresse probatis.

§ 3. Sacerdotes a Sede Apostolica aliqua dignitate ornati, necnon canonici ecclesiae cathedralis vel collegiatae, obligatione tenentur accurate servandi praescripta circa habitum suae dignitati proprium.

§ 4. Omnes clerici tonsuram gestent.

Decr. 12. Quae canone 133 praescribuntur, Concilium Plenarium strictissime urget ¹⁾).

Decr. 13. Sedulo curandum, ut omnes sacerdotes, qui in cura animarum aut in scholis occupantur, in domo paroeciali vel in alia domo usui clericorum designata habitent et vitam communem gerant.

Decr. 14. Sacerdotes prohibentur: a) sub poenis ecclesiasticis cooperari cum associationibus Ecclesiae infestis, b) fovere familiaritatem cum apostatis a fide cumque iis, qui fidem aut Ecclesiam insectantur vel in coniugio illegitimo vivunt.

Decr. 15. Clericis tam saecularibus quam religiosis Concilium praecipit, ut praescripta can. 140 et 142 accurate servent ²⁾).

---

¹⁾ Can. 133 § 1. Caveant clerici, ne mulieres, de quibus suspicio esse possit, apud se retineant aut quoquo modo frequentent.

§ 2. Eisdem licet cum illis tantum mulieribus cohabitare, in quibus naturale foedus nihil mali permittit suspicari, quales sunt mater, soror, amita et huiusmodi, aut a quibus spectata morum honestas, cum provectiore aetate coniuncta, omnem suspicionem amoveat.

§ 3. Iudicium, an retinere vel frequentare mulieres, etiam illas in quas communiter suspicio non cadit, in peculiari aliquo casu scandalo esse possit aut incontinentiae afferre periculum, ad Ordinarium loci pertinet, cuius est clericos ab hac retentione vel frequentatione prohibere.

§ 4. Contumaces praesumuntur concubinari.

²⁾ Can. 140. Spectaculis, choreis et pompis, quae eos dedecent, vel quibus clericos interesse scandalo sit, praesertim in publicis theatris, ne intersint.

Can. 142. Prohibentur clerici per se vel per alios negotiationem aut mercaturam exercere sive in propriam sive in aliorum utilitatem.

Decr. 16. Episcopi possunt ordinationes disciplinares, quas circa clericorum habitationem externamque agendi rationem in sua dioecesi ediderint, censuris et poenis munire, quibus extranei quoque clerici subiiciantur.

Decr. 17. Sine licentia tum proprii Episcopi tum Episcopi loci, in quo electio facienda est, sacerdotes tam saeculares quam religiosi non solum munus senatorum aut oratorum legibus ferendis, quos deputatos vocant ¹⁾, sed ne officia quidem publica acceptent aut in deputatos ad magistratus autonomicos eligi se sinant.

Decr. 18. Clericis sive saecularibus sive religiosis sine licentia proprii Ordinarii nefas est: a) syngrapham pro se vel pro aliis conscribere, b) alienam pecuniam in depositum accipere, c) administrationem cuiuslibet arcae non ecclesiasticae gerere, d) in mensis argentariis, societatibus commercialibus aliisque huiusmodi administrandis partem habere.

Decr. 19. § 1. Quilibet sacerdos saecularis tenetur testamentum ad normam iuris civilis conficere illudque apud Curiam dioecesanam deponere vel eam saltem de condito testamento certiore reddere.

§ 2. Testamentum conficientes memores sint praecipue causarum piarum et ecclesiasticarum, beneficiarii autem rationem habeant eorum, quae can. 1301 § 1 et 1473 praescribuntur ²⁾.

Decr. 20. § 1. Ut clericis aegrotis, senibus, ad munera obeunda iam non idoneis aliisque huiusmodi consulatur, erigantur domus

---

¹⁾ Can. 139 § 4. Senatorum aut oratorum legibus ferendis, quos deputatos vocant, munus ne sollicitent neve acceptent sine licentia Sanctae Sedis in locis, ubi pontificia prohibitio intercesserit; idem ne attentent aliis in locis sine licentia tum sui Ordinarii, tum Ordinarii loci, in quo electio facienda est.

²⁾ Can. 1301 § 1. S. R. E. Cardinalis, Episcopus residentialis alique clerici beneficiarii obligatione tenentur curandi testamento vel alio instrumento in forma iuris civilis valido ut canonica praescripta, de quibus in can. 1298 — 1300, debitum effectum etiam in foro civili sortiantur.

Can. 1473. Etsi beneficiarius alia bona non beneficialia habeat, libere uti frui potest fructibus beneficialibus qui ad eius honestam sustentationem sint necessarii obligatione autem tenetur impendendi superfluos pro pauperibus aut piis causis, salvo praescripto can. 239. § 1 n. 19.

vel arcae emeritorum, sanatoria, hospitalia et alia huius generis instituta.

§ 2. Hunc in finem singuli Episcopi pro viribus curabunt ut universus clerus saecularis moderatam taxam quotannis solvat.

Caput III

De clericis in specie.

A. De Romano Pontifice.

Decr. 21. In omnibus ac singulis paroeciis celebrabitur quotannis ob anniversarium coronationis Summi Pontificis „solemnitas papalis“ secundum praescripta pro dioecesi edita.

Decr. 22. Omnes Episcopi curent, ut litterae encyclicae Summorum Pontificum ac maioris momenti documenta et praescripta Sanctae Sedis non in clericorum tantum sed etiam laicorum notitiam perferantur per conciones, praelectiones et ephemerides.

Decr. 23. In omnibus ac singulis ecclesiis et oratoriis publicis colligatur secundum instructiones, quas Episcopus pro sua quisque dioecesi dederit, obolus S. Petri.

B. De Episcopis.

Decr. 24. Tam clerici quam laici debitam reverentiam et oboedientiam praestent suis Episcopis, tamquam legitimis successoribus Apostolorum et pastoribus Ecclesiae a Spiritu Sancto constitutis.

Decr. 25. Clerici populusque congruam notitiam habere studeant litterarum pastoralium atque ordinationum sui Episcopi, quae ipsos respiciunt.

Decr. 26. § 1. Omnium rituum Episcopi quotannis in Conferentiam ordinariam convenient; Conferentiae extraordinariae pro necessitate celebrabuntur.

§ 2. Episcoporum Conferentiae propriis reguntur normis atque ad peculiariora negotia tractanda commissiones constituere possunt, earum membra eligere et competentiam definire.

§ 3. Quoties ex diversa Episcoporum agendi ratione causis ecclesiasticis, praesertim iis quae cum executione Concordati connectuntur, aliquod praeiudicium oriri possit, Episcopi obligatione tenentur exquirendi sententiam Conferentiae Episcoporum eamque unanimes modo sequendi, salvo semper iure recurrendi ad S. Sedem.

C. De Capitulis cathedralibus et collegialibus.

Decr. 27. Capitula cathedralia intra sui officii fines ceteris clericis exemplo sint in strenua ac concordi cum suo Episcopo collaboratione.

Decr. 28. In ecclesiis cathedralibus et collegialibus diebus dominicis et festivis Missae celebrentur iis horis iisque rerum adiunctis, quae fidelibus magis opportuna et idonea videantur.

D. De decanis.

Decr. 29. Decani officium suum exercent secundum normas in Codice Juris Canonici et ab Episcopo statutas.

Decr. 30. Decani Episcopum sine mora certiore reddant de iis, quae in suis decanatus occurrerint ac gravioris fuerint momenti.

Decr. 31. Archivum decanatus a parociae tabulario sit distinctum.

E. De parochis eorumque cooperatoribus.

Decr. 32. Qui curae animarum sunt praepositi, sui ministerii sanctitate ac supernaturali indole imbuti officio suo omni diligentia fungi, potiores pastoralis muneris methodos cognoscere easque locorum et temporum adiunctis aptare studeant, solliciti praepriis, ut parochiani fundamentales fidei veritates addiscant, in dies magis spiritu proficiant, morum praecepta in vita tam privata quam domestica et sociali sequantur et zelo apostolico incendantur.

Decr. 33. Parochus debet suos parochianos nosse, elenchem eorum conficere eosque excipere praesertim horis ad id praefi-

nitis ipsique gregi commodis necnon paroeciam diligenter visitare, quo in officio implendo parochum cooperatores, eo mandante, adiuvabunt.

Decr. 34. § 1. Clerus paroecialis specialem curam infirmis impendat, eosque non solum ultimis Sacramentis refecturus adeat, sed saepius invisat.

§ 2. Occasione visitationis parochianorum, etiam tempore post Nativitatem Domini (kołęda), nefas est clero paroeciali quidpiam in propriam utilitatem exigere.

Decr. 35. Concilium Plenarium, prout ex una parte postulat, ut clerici curae animarum addicti tertiis ordinibus, confraternitatibus, sodalitiis aliisque associationibus piis diligentem curam impendant, ita ex altera parte eos monitos vult, ne nimii sint in earum numero augendo, sed potius videant, ut, quae existunt, floreant religioseque statuta observent.

Decr. 36. Cuilibet paroeciae sua sit societas misericordiae christianae operibus exercendis, secundum normas ab Episcopo datas constituta.

Decr. 37. In quavis paroecia sit etiam „domus catholica“, sedes Actionis catholicae et societatum paroecialium.

Decr. 38. Parochus obligatione tenetur secundum leges canonicas libros paroeciales codicesque accepti et expensi diligenter conscribendi, annales paroeciae conficiendi et archivi paroecialis, cuius indicem teneat quodque in loco tuto sit collocatum, curam habendi.

Decr. 39. § 1. Sine Episcopi consensu non licet in domo, usui parochi aut aliorum clericorum destinata, consanguineis aut aliis laicis stabilem praeberere habitationem.

§ 2. Consanguinei et domestici parochorum prohibentur, quominus sese sub quovis praetextu negotiis paroeciae ecclesiaeve immisceant aut ecclesiae areas administrent.

Decr. 40. § 1. Episcopi pro sua quisque dioecesi infra annum praefiniant quantitatem elemosynae Missarum necnon taxarum, quae iura stolae vocantur, ad praescriptum canonis 1234.

§ 2. Concilia provincialia infra biennium praefiniant ad normam canonis 1507 § 1 taxas pro variis actibus iurisdictionis

voluntariae vel occasione administrationis sacramentorum, praesertim matrimoniorum, vel sacramentalium in tota ecclesiastica provincia solvendas.

§ 3. A Conferentia Episcoporum statuuntur taxae in universa Republica parochis solvendae pro documentis, quae ab ipsis exscribuntur.

§ 4. Pauperibus gratuitum ministerium praestandum est.

Decr. 41. Exactionem praestationum ultra taxam praefixam Concilium Plenarium tamquam abusum damnat ac reprobat. Clerici, qui eiusmodi abusum commiserint, ab Episcopo ad normam can. 463 ad restitutionem adigantur¹⁾ et ad normam can. 2222 § 1.²⁾ coerceantur. In casibus gravioribus Episcopi praescriptum can. 2147 § 1 aut 2408 applicent³⁾.

Decr. 42. Parochus obligatione tenetur decanum sine mora certiore reddendi de rebus, quae in sua paroecia acciderint et gravioris sint momenti, praesertim de propagatione sectarum.

Decr. 43. § 1. Cooperatoris est adiuvere parochum in cura animarum et in cancellaria secundum normas ab Episcopo statutas et instructiones a parochi sibi datas.

§ 2. Cooperatori in domo parochi aut in domo usui cooperatorum destinata debetur habitatio gratuita et congrua et, quantum fieri potest, supellectili necessaria instructa. Quae autem sustentationem respiciant quaeque eorum sint partes in reditibus paroecialibus, a singulis Episcopis pro sua cuiusque dioecesi definiantur.

---

¹⁾ Can. 463 § 1. Jus est parochi ad praestationes, quas ei tribuit vel probata consuetudo vel legitima taxatio ad normam can. 1507 § 1.

§ 2. Potiores exigens, ad restitutionem tenetur.

²⁾ Can. 2222 § 1. Licet lex nullam sanctionem appositam habeat, legitimus tamen superior potest illius transgressionem, etiam sine praevia poenae comminatione, aliqua iusta poena punire, si scandalum forte datum aut specialis transgressionis gravitas id ferat...

³⁾ Can. 2147 § 1. Parochus inamovibilis a sua paroecia amoveri potest ob causam, quae ipsius ministerium, etiam citra gravem suam culpam, noxium aut saltem inefficax reddit.

Can. 2408. Taxas consuetas et legitime approbatas ad normam can. 1507 augentes aut ultra eas aliquid exigentes, gravi mulcta pecuniaria coerceantur, et recidivi ab officio suspendantur vel removeantur pro culpa gravitate, praeter obligationem restituendi quod iniuste perceperint.

§ 3. Parochus debet cooperatores suos paterna cura instruere et dirigere eisque in omnibus exemplo esse. Cooperatores autem parochi, tamquam immediato suo superiori, tenentur, in iis quae ad curam animarum spectant, oboedientiam praestare et tam domi quam in ecclesia ordinem ab ipso praefinitum servare.

Decr. 44. In paroeciis maioribus, ut ministeria circa curam animarum cum maiori fructu ordinate exerceantur, parochus speciales instituat collationes, ad quas omnes, qui in eius territorio adlaborant, sacerdotes tam saeculares quam religiosos invitet.

F. De religionis magistris.

Decr. 45. Sacerdotes, qui institutionem religiosam in scholis tradunt, hoc sibi habeant propositum, ut iuventutem sibi creditam, non solum in doctrina christiana instituant, sed praesertim ad principia catholica informant.

Decr. 46. Magistri religionis sacerdotes manent sub vigilantia et cura decani.

Decr. 47. Magistri religionis, qui cooperatorum munere non funguntur, cum parochi et clero paroeciali consuetudinem foveant eumque adiuvent, praesertim in confessionibus fidelium audiendis, ordinemque devotionum paroecialium observent; sacerdotes autem ecclesiae paroeciali addicti auxilium mutuum religionis magistris ne denegent.

G. De capellanis studentium in universitatibus.

Decr. 48. Ubi studiorum universitates existunt, ab Episcopo constituentur speciales capellani, qui spirituale ministerium pro studentibus gerant.

H. De capellanis nosocomiorum et carcerum.

Decr. 49. § 1. Aegrotis, qui in nosocomiiis vel hospitiiis commorantur, congruam curam impendant parochi loci vel capellani ab Episcopo constituti.

§ 2. In nosocomiis et hospitiiis instituat^{ur} associatio Aposto-
latus aegrotorum.

Decr. 50. § 1. Carceribus amplioribus speciales sint capellani
ab Episcopo nominati, qui omni cum diligentia carcere incluso-
rum animis mederi eosque ad meliorem frugem reducere
studeant.

§ 2. In patronatibus pro detentis in carcere praeter sacerdo-
tes etiam laici catholici adiutores sint oportet.

I. De religiosis.

Decr. 51. Praescripta Concordati necnon leges et decreta
Status cum Episcopis conventa obligant etiam religiosos.

Decr. 52. Religiones earumque sodales in ministeriis ad
fidelium curam spectantibus rationem habeant decretorum, quae
ab Episcopo statuta sunt.

Decr. 53. § 1. In omnibus ac singulis dioecesibus religiosi,
antequam ad ordines maiores promoveantur, examen subire
debent, de quo in can. 996 §§ 2 et 3¹⁾, coram commissione ab
Episcopo constituta ad normam can. 997²⁾.

§ 2. Religiosi examen subire debent ad audiendas confessiones
ad normam can. 877 § 1³⁾.

---

¹⁾ Can. 996 § 2. Promovendi vero ad sacros ordines in aliis quoque de
sacra theologia tractationibus periculum faciant.

§ 3. Episcoporum est statuere, qua methodo, coram quibus examinatori-
bus et quibus in tractationibus sacrae theologiae promovendi periculum facere
debeant.

²⁾ Can. 997 § 1. Hoc examen sive pro clericis saecularibus sive pro religio-
sis recipit loci Ordinarius, qui iure proprio ordinat aut dat dimissorias litteras,
qui tamen potest quoque, ex iusta causa, illud Episcopo ordinaturo com-
mittere, qui id oneris suscipere velit.

§ 2. Episcopus alienum subditum sive saecularem sive religiosum ordinans
cum legitimis litteris dimissoriis, quibus asseritur candidatum examinatum
fuisse ad normam § 1, et idoneum repertum, potest huic attestationi acquiescere,
sed non tenetur; et si pro sua conscientia censeat, candidatum non esse ido-
neum, eum ne promoveat.

³⁾ Can. 877 § 1. Tum locorum Ordinarii iurisdictionem, tum Superiores religio-
si iurisdictionem aut licentiam audiendarum confessionum ne concedant,
nisi iis qui idonei per examen reperti fuerint, nisi agatur de sacerdote cuius
theologicam doctrinam aliunde compertam habeant.

De laicis.

Decr. 54. § 1. Concilium Plenarium monitos vult fideles ut, omni respectu humano postposito, fidem suam in vita tam privata quam publica intrepide profiteantur, praesertim quoties silentium defectioni a fide aequiparari aut scandalo esse possit.

§ 2. Doctrinae christianae scientiam continuo haurire studeant, inter alia conciones audiendo, sacram Scripturam in editionibus ab Ecclesia approbatis, libros et commentaria, quae de rebus divinis agunt, legendo atque frequentando publicas praelectiones, quae de religione habentur.

Decr. 55. Fideles supernaturalem vitam gratiae in se foveant augeantque atque hunc in finem Sacrosancto Missae Sacrificio assistant, Sacramenta suscipiant, orationi vacent, conscientiam examinent, missionibus, exercitiis spiritualibus, solemnitatibus ecclesiasticis ceterisque devotionibus intersint.

Decr. 56. § 1. Catholici universam suam vitam ad divina et ecclesiastica praecepta componere ac virtutibus christianis, praesertim activa in proximum caritate, aliis in exemplum praelucere debent.

§ 2. In vestitu, oblectamentis et colloquiis servare debent modestiae christianae normas.

Decr. 57. § 1. Ubi cumque agitur de iis, quae communem omnium postulant cooperationem v. g. quae humaniorem vitae evolutionem, scientiam, variarum artium coetus aliaque huiusmodi respiciunt, studeant catholici in associationes, quarum statuta doctrinae christianae tamquam fundamento innitantur, sese unire in iisque spiritum ac principia catholica fovere.

§ 2. Quoties timeri potest, ne in associationibus nullam religionem profitentibus fideles damnum quoad religionem capiant, catholici, mandatis Sedis Apostolicae obsequentes, ab ipsis abstineant.

§ 3. Nefas est nomen dare sectis haereticis, massonicis atque associationibus socialistis, aliisque tam publicis quam occultis, quae Ecclesiae et ordini sociali infestae sunt aut indifferentismum religiosum propagant, eisque favere aut cum iis collaborare.

§ 4. Peculiari modo monet Concilium Plenarium catholicos, ut a communismo, funestissimo praesentis aetatis contagio, omnino caveant totisque viribus obstent sive eius subdole penetratiōni sive eius nefastis principiis de religione destruenda, de seminando odio, de omni civili ordine evertendo.

Decr. 58. Caveant a familiaritate cum apostatis a fide necnon cum catholicis, qui in coniugio non canonico vivunt.

Decr. 59. Concilium Plenarium parentes et tutores vehementer hortatur, ut preces quotidianas communiter cum liberis fundant.

Decr. 60. Fideles officio ac honori sibi ducant consilia et opera paroecialia promovere et sustinere.

Decr. 61. Fidelibus enixe commendatur, ut catholicis societibus caritativis nomen dent eisque suam conferant opem.

Decr. 62. Fideles tenentur operam suam studiumque cum clero conferre, ut fides morumque honestas integre serventur. Quod ut obtineatur, debent:

a) propagare principia doctrinae catholicae atque obsistere praecipue impietati, atheismo, indifferentismo, sectis acatholicis, laicismo, luctae in Ecclesiam eiusque hierarchiam;

b) vitae exemplo, ore et scripto, defendere moralitatem christianam, obnitendo morum in vita tam privata quam publica depravationi, propagationi ethicae iuri divino adversae necnon immoralitati, quae non raro litteris, theatro, cinematographo et radio late diffunditur;

c) defendere indissolubilitatem matrimonii, castitatem connubii et sanctitatem familiae; obluctari autem contrariis hac in re iisque familiae funestis principiis, praesertim falsis matrimonii conceptibus, propagationi eugenicae materialismo infectae, inhonestae limitationi prolis necnon doctrinis et legibus, quibus abortus humani foetus defenditur aut permittitur;

d) promovere secundum principia catholica actionem contra alcoholi et sopiferorum abusus.

Decr. 63. Concilium Plenarium catholicos enixe hortatur, ut memores necessitatum temporalium Ecclesiae, oblationibus secundum normas ab Episcopo statutas in partem impensae

ultra veniant ad templa, aedificia ecclesiastica, coemeteria erigenda et conservanda, ad devotiones fovendas, ad clericos aliosque ecclesiae inservientes sustentandos.

Caput V

De Actione Catholica.

Decr. 64. Actio catholica quoad generalem suam constitutionem et fundamentalem rationem ordinemque agendi dependet iuxta normas Sanctae Sedis a Conferentia Episcoporum, quoad gesta autem intra fines dioeceseos ab Episcopo.

Decr. 65. Eorum, qui Actioni catholicae praesunt, est spiritum apostolicum secundum praecepta excitare, communia actionis programmata determinare et opera societatum, quae ad Actionem catholicam accesserunt, coordinare.

Decr. 66. § 1. Societates Actionem catholicam constituentes spiritu religioso et apostolico sodales suos informare studeant. In iis autem, quae communibus actionis programmatibus definita sunt (Decr. 65), necnon quoad festa atque coetus in commune celebranda, concordii fraternitatis sensu regantur sive relate ad eos, qui Actioni praesunt, sive relate ad alias catholicas societates.

§ 2. Societatum Actionis catholicae auxiliarium est secundum normas a Conferentia Episcoporum statutas cum iis collaborare, qui Actioni catholicae praesunt.

Decr. 67. Actioni catholicae praeficiantur laici rite instructi et integra vita praecellentes, qui tamen in factionibus politicis partes directivas non habeant.

Decr. 68. Concilium Plenarium fideles vehementer cohortatur, ut societatibus Actionem catholicam constituentibus vel eius auxiliariis nomen dent, ibique in via perfectionis in dies progredi studeant, morum sanctitate aliis exemplo sint, zelum apostolicum et perseverantiam ex fidei supernaturalibus fontibus hauriant atque alacri magnoque animo adlaborent, ut Regnum Christi magis magisque diffundatur.

Decr. 69. § 1. Quaevis associatio Actionis catholicae suum habeat Assistentem ecclesiasticum ab Episcopo nominatum, cuius munus inter officia pastoralia adnumerandum est. Quapropter assistentes ecclesiastici debent accuratam notitiam principiorum, quibus Actio catholica innititur, et speciatim statutorum atque rationis agendi, quibus in Polonia regitur, sibi comparare atque ad normam statutorum tam circulis paroeccialibus quam Actionis catholicae societatibus sollertem curam impendere, earum consilia et opera concordare ac sodales sensu apostolico imbuere.

§ 2. Religionis magistri vero obligatione tenentur in suorum alumnorum animis zelum apostolicum excitandi atque ita eos instruendi, ut postea in societates Actionis catholicae cooptari valeant.

§ 3. Religiosi quoque, quantum in ipsis est, obligatione tenentur secundum normas statutas cum Actione catholica collaborandi.

Caput VI

De principiis moralibus vitae publicae, socialis et humanioris.

Decr. 70. § 1. Praecepta moralia, quibus secundum doctrinam catholicam vita publica regenda est, catholici probe cognoscant eaque propugnent et in actum deducant.

§ 2. Tam clerici quam laici officia civium Reipublicae Poloniae secundum doctrinam ethicae catholicae fideliter adimpleant, legitimas auctoritates debita reverentia prosequendo atque leges servando.

§ 3. Obsistendum est falsis de re publica doctrinis, secundum quas universa vitae ratio publicae potestati et invigilationi ita subiicienda esset, ut eidem res ipsae conscientiae, potestas Ecclesiae catholicae atque indistincte tam singulorum quam familiae societatisque iura subdenda forent.

Decr. 71. Illos, qui Reipublicae praesunt aut oratorum legibus ferendis munere funguntur, Concilium Plenarium enixe adhortatur ut, in suis officiis gerendis et in legibus condendis, doctrinam catholicam observandam curent.

Decr. 72. Catholici adimplentes sua erga propriam nationem officia adhaesionis, evolventes elementa humaniora patriae vitae et prosperitatem pro viribus augentes suae gentis, sedulo caveant a vesano nationis cultu ethnicumque repellant errorem circa stirpis praedominans momentum (rasizm).

Decr. 73. Sive clerici sive laici noverint principia ethica et iuridica in litteris encyclicis de re sociali promulgata, ad quorum normam vita socialis quantocius est componenda et emendanda.

Decr. 74. Catholici potissimam partem habeant in formandis et emendandis conditionibus socialibus secundum iustitiae et caritatis leges, odio et lucta inter diversarum classium cives eliminatis et data omnibus possibilitate laboris atque convenientis vitae. Quod ut obtineatur, inter cetera conandum est, ut relationes inter patronos et operarios iuxta normas catholicas de re sociali componantur, ut civibus labor domiciliumque provideantur, necnon agricolarum, operariorum, egentium sors miseranda sublevetur.

Decr. 75. In vita humaniore provehenda catholici ceteros praegredi eamque spiritu fidei imbuere nitantur.

Caput VII

De diariis librisque catholicis.

Decr. 76. § 1. Pro gravissimo momento, quod verbo impresso in vita moderanda obvenit, Concilium Plenarium adhortatur:

a) scriptores et diariorum moderatores, ut suas vires Regno Dei tuendo et propagando devoveant;

b) clericos et laicos, ut bonos libros, diaria et periodica, quae sensui catholico respondent, iuvent promoveantque.

§ 2. Singuli Episcopi in sua quisque dioecesi in id incumbant, ut condatur fundus diariis librisque catholicis edendis et diffundendis.

Decr. 77. § 1. Fideles ne praetermittant subnotare atque legere ephemerides et periodica catholica, praecipue dioecesana et Actionis catholicae folia.

§ 2. Fideles diligenter caveant, ne emant libros vel diaria, quae contra Deum, fidem et Ecclesiam militant aut principia ab ethica catholica aliena vel pornographiam proferunt ac divulgant.

Decr. 78. Prope omnes et singulas ecclesias paroeciales libri et periodica, quae principiis catholicis imbuta sint, emptui fidelium exponantur.

Decr. 79. Curandum, ut in quavis paroecia bibliothecae et exedria ad legendum, sive ecclesiastica sive alia catholica, habeantur, quibus tum a clericis tum a fidelibus diligens cura impendenda est.

Decr. 80. Concilium Plenarium mandat, ut cautius et strictius licentia edendi libros, libellos aliaque scripta concedatur. Censores autem obligatos vult, ut denegent „nihil obstat“ non tantum libris scriptisque, quae a doctrina Ecclesiae quid alienum contineant, sed etiam illis, quae aliquid scandali prae se ferre, pacem perturbare aut in Ecclesiae contemptum vertere possint.

Caput VIII

De missionibus et Ecclesiae unione.

Decr. 81. Concilium Plenarium praecipit, ut de natura et fine Actionis unionisticae recta notitia per omnes dioeceses divulgetur omnesque sive clerici sive laici unionem Ecclesiarum oratione et opera promoveant.

Decr. 82. Clerici et laici studeant infideles, sectis addictos, apostatas a fide, iudaeos, religionem nullam profitentes ad Ecclesiam perducere.

Decr. 83. § 1. Sacerdotes opera missionis promoveant atque fideles hortentur, ut pro missionibus orent et propagationem fidei in terris paganorum eleemosynis iuvent, praecipue autem eorum curae commendent missiones clero polono concreditas.

§ 2. In omnibus ac singulis paroeciis habeantur et excolantur Opera Pontificia pro missionibus.

De Sacramentis.

Decr. 84. § 1. Infantes quam primum in ecclesia proprii ritus baptizentur.

§ 2. Sacerdos, qui in casibus can. 98 § 1 expressis ¹⁾ ac proinde per modum exceptionis infantem alieni ritus baptizaverit, debet sine mora de baptismo collato certiore reddere proprium baptizati parochum, cui soli ius est collatum baptismum in baptizatorum libro referendi.

§ 3. Presbytero ritus orientalis, qui infantem ritus latini baptizet, eidem Sacramentum confirmationis conferre non licet ²⁾.

Decr. 85. Consuetudo baptismum solemnem extra ecclesiam ministrandi abrogatur.

Decr. 86. Qui animarum curam exercent, obligatione tenentur celebrandi Missae Sacrificium et alias devotiones hora statuta et fidelibus commoda.

Decr. 87. Revocata consuetudine contraria, Augustissimum Sacramentum intra Missam exponere non licet, exceptis casibus in Codice Iuris Canonici et libris liturgicis expressis.

Decr. 88. Extra ecclesiam aut oratorium non licet Missam celebrare nisi de licentia Episcopi tantum et ad normam legum ecclesiasticarum.

Decr. 89. In casu necessitatis presbyteris ritus orientalis fas est Missam celebrare super altare in ecclesiis et oratoriis ritus latini; presbyteris autem ritus latini vi peculiaris indulti apo-

---

¹⁾ Can. 98 § 1. Inter varios catholicos ritus ad illum quis pertinet, cuius caeremoniis baptizatus fuit, nisi forte baptismus a ritus alieni ministro vel fraude collatus fuit vel ob gravem necessitatem, cum sacerdos proprii ritus praesto esse non potuit, vel ex dispensatione apostolica, cum facultas data fuit, ut quis certo quodam ritu baptizaretur, quin tamen eidem adscriptus maneret.

²⁾ Can. 782 § 2. Nefas est presbyteris ritus orientalis, qui facultate vel privilegio gaudent confirmationem una cum baptismo infantibus sui ritus conferendi, eandem ministrare infantibus latini ritus.

stolici ¹⁾ super antimensiis in ecclesiis et sacellis ritus orientalis.

§ 2. In celebratione Missae possunt presbyteri intra fines Reipublicae Poloniae uti sacris vestibus illius ritus, ad quem pertinet ecclesia aut oratorium, in quo celebrant.

Decr. 90. § 1. Pueri admittantur ad primam Communionem, cum fundamentales fidei veritates pro suo captu perceperint, i. e. ordinarie circa septimum aetatis annum.

§ 2. Episcopi pro suis dioecesibus opportunas statuunt normas circa modum, quo prima Communio sive privatim sive solemniter sit administranda.

§ 3. Pueri ad primam confessionem et Communionem a clero paroeciali vel a religionis magistris praeparentur ad normam canonis 854 C. J. C.

Decr. 91. § 1. Concilium Plenarium fideles, speciali vero ratione iuvenes cohortatur, ut ad Communionem frequenter, immo quotidie accedere studeant.

§ 2. Sacerdotes, speciatim curam animarum gerentes, fideles instruant de eximia utilitate frequentis Communionis.

Decr. 92. Parochi, cooperatores et ecclesiarum rectores debent quotidie horis matutinis statutis populoque aptis, in sede

---

¹⁾ S. Congr. S. Officii, approbante Clemente VIII a. 1602: Sacerdotes Rutheni non schismatici in ecclesiis catholicorum ritus latini, altaribus, calicibus et vestibus sacris eorundem catholicorum uti et Missam celebrare possint in casu necessitatis ac etiam solum devotionis causa, dummodo ritu rutheno celebrent. Et e contra sacerdotes ritus latini in ecclesiis Ruthenorum non schismaticorum, altaribus et calicibus et vestibus sacris uti et Missam celebrare valeant ritu tamen latino. Et praedicta seruentur, secluso omni scandalo et de licentia praelatorum et rectorum ipsarum ecclesiarum.— Apud Bened. XIV Const. Imposito nobis 29 Martii 1751, § 7.

Decr. S. Congr. de Prop. Fide 6 Oct. 1863 B.: a) Utriusque ritus sacerdotes, qui censuris ligati non sunt, in ecclesiis mutuis, cum facultate rectoris ecclesiae, licite super altaribus sive consecratis sive portatilibus, sive super antimensiis, ut in ecclesia graeca moris est, singuli tamen suo ritu et lingua liturgica ex apostolico indulto Missas celebrare possunt. b) Pari modo offerre possunt Sacrificium Missae in oratoriis privatis canonice erectis aut sacellis cum licentia Episcoporum in pagis et coemeteriis reperibilibus, sacerdotes utriusque ritus, et semper praevia licentia parochi, in cuius iurisdictione sacellum situm est. — Collect. S. C. de Prop. Fide. Romae 1907, vol. 1, p. 686, n. 1243.

confessionali fideles peccata sua confessuros expectare, sabbato vero et in pervigiliis festorum nec non primae feriae VI cuiusvis mensis etiam horis vespertinis.

Decr. 93. Tam clerici quam laici, praesertim vero propinqui curare debent, ut fideles, qui ratione infirmitatis, senectutis aut subeundae operationis chirurgicae in periculo mortis versantur, Sacramentis muniantur, dum suae mentis plene sunt compotes.

Decr. 94. Concilium Plenarium reprobatur damnaturque matrimonia a catholicis, Ecclesiae legibus contemptis, attentata, item divortia catholicis a tribunalibus sive civilibus sive aliarum confessionum concessa.

Decr. 95. Cepellani militum, qui iurisdictione parochi gaudent, valide assistunt matrimoniis in casu, quo unus saltem ex nupturientibus eorum iurisdictioni subsit.

Decr. 96. § 1. Nupturientes ante matrimonii celebrationem examini secundum normas pro dioecesi editas subiiciendi sunt nec non de essentia et obligationibus matrimonii instruendi.

§ 2. Curandum est, ut sponsi ante celebrationem matrimonii peccata sua secundum statuta aut locorum consuetudinem confiteantur.

Decr. 97. Qui celebrationi matrimonii intersunt, ea modestia et reverentia se gerant, quae Sacramento et loco sacro debetur.

Caput X

De Sacramentalibus.

Decr. 98. De excellentia ac virtute sacramentalium fideles a clero edoceantur atque excitentur ut illis secundum Ecclesiae doctrinam utantur.

Decr. 99. § 1. Benedictiones liturgicae, festis quibusdam aut temporibus anni ecclesiastici annexae et a maioribus traditae, retinendae sunt.

§ 2. Ad clerum paroecialem unice pertinet benedictiones Episcopo non reservatas extra ecclesiam solemniter peragere.

§ 3. Vexilla emblematis sacris non ornata benedicere non licet nisi de Episcopi licentia.

Decr. 100. § 1. Aedes, instituta aliaque similia benedicere non licet, si ad eundem actum peragendum etiam ministri acatholici invitati fuerint. In dubio ad Episcopum recurrendum est.

§ 2. Non licet benedicere monumenta et tabulas, quae characterem sacrum non prae se ferunt.

Decr. 101. Hortandi sunt fideles ut imagines sacras, rosaria aliasque cultus catholici res a catholicis emant.

Caput XI

De locis sacris.

Decr. 102. § 1. Ecclesiae aliaque loca, Dei cultui dicata, religiosa veneratione a fidelibus honoranda sunt.

§ 2. Immodeste vestiti ab ingressu in ecclesiam et etiam ab officiis divinis, quae extra ecclesiam peraguntur, arceantur.

Decr. 103. § 1. Presbyterium reservatur clericis.

§ 2. Sacris officiis tecto capite interesse viris generatim non licet nisi militibus, qui sub armis servitium actu praestant.

Decr. 104. Ad valvas ecclesiarum tabulae appositae sint oportet, in quibus praeter alia notentur tum ordo officiorum divinatorum diebus dominicis, festivis et ferialibus servandus, tum horae excipiendis confessionibus destinatae.

Decr. 105. Ecclesiae, in quibus Sanctissimum Sacramentum asservatur, quotidie per aliquas saltem horas fidelibus pateant.

Decr. 106. Concilium Plenarium urget, ne fideles actibus intersint cultus acatholicorum.

Decr. 107. § 1. Servitio Ecclesiae addicti, scilicet organoedus, cantor, sacrista, sepulchrorum fossor, a paroco aut rectore ecclesiae assumuntur et amoventur secundum leges dioecesanarum.

§ 2. Ad organoedi munus a paroco aut rectore ecclesiae non sunt assumendi, nisi qui a commissione dioecesana et secundum leges dioecesanarum idonei reperti fuerint.

§ 3. Contractus cum personis de servitio ecclesiae ineundi semper litteris consignentur.

§ 4. Salarium congruum ad normam canonis 1524 C. J. C. iisdem personis quovis mense ex fundo ecclesiastico solvatur, apocha solutae pecuniae recepta.

Decr. 108. § 1. Coemeteria ecclesiastica secundum leges canonicas et civiles concordatas constituenda et conservanda sunt.

§ 2. Coemeterii catholici regimen ad parochum pertinet.

Decr. 109. Ad assistendum funeri neque personas, quae nomine societatum ab Ecclesia damnatarum ex officio accedunt, neque earundem societatum vexilla aut emblemata admittere licet.

Caput XII

De Dei et Sanctorum cultu.

Decr. 110. Praeterquam a sacro suggestu, in scholis instruantur fideles circa sensum liturgiae, festorum et caeremoniarum per annum ecclesiasticum recurrentium.

Decr. 111. § 1. Cultus Sanctissimae Trinitatis et Augustissimae Eucharistiae atque devotio erga Sacratissimum Cor Jesu in quavis paroecia florescant. Hunc in finem promovenda est Communio expiatoria, devotio mense Junio et prima feria VI cuiuslibet mensis celebrari solita, praxis horae sanctae, consecratio familiarum Sacratissimo Cordi Jesu.

§ 2. Fidelibus pia exercitatio Viae Crucis vehementer commendatur.

Decr. 112. Concilium Plenarium fidelibus plurimum commendat usum salutationis christianae: Laudetur Jesus Christus—In saecula saeculorum. Amen.

Decr. 113. § 1. Promoveatur Beatissimae Virginis Mariae cultus, qui in vita catholicorum tam privata quam publica singularem locum teneat oportet.

§ 2. Concilium Plenarium praeter alia commendat recitationem s. Rosarii etiam in familiis, item recitationem „Angelus Domini“ necnon participationem officiorum mense Maio celebrari solent.

§ 3. Mensis Martius secundum decreta Sedis Apostolicae cultui S. Joseph dicandus est.

Decr. 114. § 1. In universa Reipublicae vita efficacius manifestari debet cultus nostrorum Patronorum caelestium, Sanctorum et Beatorum.

§ 2. Tam antiqui quam recentes processus beatificationis et canonizationis assidue promoveantur.

Decr. 115. Cavendum est, ne in instituendis ac ducendis piis peregrinationibus abusus et dissipatio irreparent neve peregrinationes characterem sacrum amittant.

Decr. 116. Curandum est, ut in ecclesiis et processionibus, praeter cantum choralem et polyphonicum, resonet etiam cantus in patria lingua ad normam legum liturgicarum.

Decr. 117. § 1. Concilium Plenarium praescribit ut textus in lingua polona Lectionum et Evangeliorum unus idemque sit in universa Polonia, prouti a Conferentia Episcoporum praeceptus fuerit.

§ 2. Item textus melosque canticorum ecclesiasticorum et praecipuarum precum a Conferentia Episcoporum determinandi sunt.

Caput XIII

De magisterio ecclesiastico.

A. De institutione et educatione religiosa.

Decr. 118. Concilium Plenarium gravissimam proclamat necessitatem pueros in doctrina christiana accurate instruendi, adultos autem uberius perfectiusque catechismo excolendi.

Decr. 119. § 1. Parentibus Concilium Plenarium in memoriam revocat primam scholam, in qua pueri veritates fidei haurire debent, intra familiae septa contineri. Quapropter parentes in animis filiorum, iam a prima infantia, fidei in Deum spargant semina, eos preces quotidianas et fundamentales veritates christianas doceant ipsisque vitae christianae praebent exempla.

§ 2. Parentes obligatione tenentur liberorum adolescentium catholicam institutionem atque educationem incessanter evolvendi ac perficiendi, simulque curandi ut solidam veritatum

fidei christianae cognitionem acquirant, rectae praxi religiosae assuescant, principiis catholicis vitam suam regant, animumque sincera virtute christiana exornent.

Decr. 120. § 1. Doctrina christiana, quae in scholis ad normam art. XIII Concordati traditur, exponenda est modo captui alumnorum accommodato atque tali adhibita methodo ut alumni, cognita veritate revelata, eiusdem sensu toti imbuantur ac fidei et Ecclesiae amore inflammentur.

§ 2. Doctrina christiana tradenda est iuxta rationem studiorum ab Episcoporum Conferentia praefinitam, adhibitis compendiis ab eadem approbatis.

§ 3. Cum doctrinae christianae expositione coniungenda est in scholis statuta praxis religiosa.

§ 4. Associationes religiosae iuventutis scholaris dirigantur a proprio parochi vel a sacerdote, qui magistri religionis officio fungitur.

§ 5. Magistri religionis, sive clerici sint sive laici, ut doctrinam christianam tradere valeant, indigent missione canonica, ab Episcopo pro determinata schola concedenda; parochus autem eiusque cooperatores habent eandem missionem vi officii sui pro scholis elementariis paroeciae suae.

§ 6. Episcopi est institutionem religiosam in scholis per se aut per visitatores a se designatos moderari et visitare.

Decr. 121. Ut ratio doctrinam christianam in scholis tradendi in dies excolatur, curent Episcopi ut, praeter cathedras artis pedagogicae et catecheticae in facultatibus theologicis et Seminariis dioecesanis constitutas, peculiare instituantur cursus a magistris religionis tum clericis tum laicis frequentandi.

Decr. 122. Parentes catholici, innixi iuri naturali atque solemnibus Summorum Pontificum enuntiationibus, praecipue vero litteris encyclicis de iuventutis christiana educatione, postulare debent, ut liberi in scholis, soli iuventuti catholicae destinatis, instituantur. Quamdiu vero huiusmodi scholae confessionales non dantur, Concilium Plenarium fidelibus inculcat ius et officium exigendi ut disciplinae, secundum vigentem rationem studiorum in scholis tradi solitae, plene cum principiis doctrinae catholicae concordent, neve alumnorum fides et mo-

rum honestas in discrimen vocentur incongrua coeducatione et commixtione iuventutis catholicae cum iudaicis aut eiusdem iuventutis catholicae institutione per magistros acatholicos.

B. De praedicatione verbi divini.

Decr. 123. Concilium Plenarium clerum hortatur ut in concionibus diligenter paratis, concretis atque sacrae Scripturae et doctrinae Ecclesiae innixis, universam veritatem revelatam fidelibus tradant, attentis hodierni temporis adiunctis atque audientium captu et necessitatibus spiritualibus.

Decr. 124. § 1. Animarum pastores, tam saeculares quam religiosi, stricta tenentur obligatione habendi conciones catecheticas easque ita ordinandi ut intra quinque ad summum annos totam exponant doctrinam christianam.

§ 2. Quapropter habeant: a) diebus dominicis concionem catechetica, nisi Episcopus pro aliqua dominica aliud argumentum designaverit; b) diebus autem festis concionem de festo.

Decr. 125. Praeter concionem in summo Sacro haberi solitam, etiam in aliis Missis, quae diebus dominicis et festis de praecepto cum populi concursu celebrantur, brevis sermo fiat per decem circiter horae minuta duraturus.

Decr. 126. Reprobata consuetudine contraria, concio, intra Missam habenda, fiat ante Credo, immediate post Evangelium.

Decr. 127. Argumenta concionum, quae habitae sunt, adnotentur in speciali libro in archivo paroeciali asservando.

Decr. 128. Curandum est ut in omnibus ac singulis dioecibus sint domus clausis exercitiis spiritualibus destinatae.

C. De Catholica Universitate Lublinensi.

Decr. 129. § 1. Episcopi totius Poloniae peculiari cura amplectantur et foveant Catholicam studiorum Universitatem Lublinensem, cuius ex instituto suo est doctrinam et sensum catholicum in Republica evolvere et propagare.

§ 2. Quapropter ab omnibus dioecibus solvatur in commodum Universitatis illa pecuniae summa, quae a Conferentia Episcoporum praefinita fuerit.

§ 3. Die a Conferentia Episcoporum statuta fiant in omnibus ac singulis ecclesiis collectae in commodum eiusdem Universitatis.

§ 4. Omnes, tam clericos quam laicos, Concilium enixe invitat ut necessitatibus Catholicae Universitatis Lublinsis eleemosynis et legatis subveniant atque consilio et opera „Diem Universitatis“ promoveant.

D. De Facultatibus theologicis et Seminariis.

Decr. 130. Facultates theologiae in Universitatibus Status subsunt ad mentem Constitutionis „Deus Scientiarum Dominus“ vigilantiae proprii Episcopi atque qua doctrinae ecclesiasticae et catholicae humanioris vitae athenaea resplendere debent.

Decr. 131. Ad disciplinas theologicas in Polonia efficacius promovendas, Episcopi a) alumnis virtute, ingenio, diligentia praecellentibus faciliora reddant altiora s. Theologiae studia; b) curent ut pecuniae summa colligatur, cuius redditibus sublevari possit editio periodicorum et librorum de theologica scientia affinisque disciplinis tractantium.

Decr. 132. Moderatores et professores Seminariorum dioecesanorum omni studio curent ut alumni in vita supernaturali alantur et firmentur, solida doctrina imbuantur, necessitatum religiosarum sui temporis sint conscii atque in novis methodis officii pastoralis adhibendis bene versati.

Decr. 133. § 1. Studia ecclesiastica ita excolenda et augenda sunt ut in dies magis necessitatibus temporis respondeant.

§ 2. Praelectiones commitendae sunt professoribus gradu academico praeditis ac in disciplinis tradendis peculiari modo versatis, ut studiorum ecclesiasticorum singularem firmumque possint in alumnis excitare et fovere amorem.

§ 3. In praelectionibus ratio habeatur quaestionum, in quibus theologi orientales dissidentes a catholicis discrepant.

§ 4. Alumnis tradantur argumenta et praesidia, quibus sectarum commenta et impiorum conatus vincere possint.

Decr. 134. Clero salus et prosperitas proprii Seminarii sit maximae curae. Necessitatibus eius clerus pro posse subvenire

studeat, elemosynis et legatis illi succurrat ac beneficentiae fidelium commendet.

Decr. 135. Parochi et magistri religionis obligatione tenentur, non solum interrogati, sed ultro quoque, graviter eorum onerata conscientia, praebendi Episcopo certas ac veras informationes de illis, qui ad statum clericalem aspirant.

Caput XIV

De bonis Ecclesiae temporalibus.

Decr. 136. Bona temporalia personarum moralium ecclesiarum administrantur ad normam iuris canonici et dioecesani.

Decr. 137. Episcopus potest in personam moralem ecclesiasticam praeter alia erigere:

a) nosocomia ecclesiastica sive saecularia sive religiosa, orphanotrophia, instituta ad opera caritatis destinata, infantium asyla, institutum, quod nomine „Caritas“ venit, eiusque sectiones; item associationes, quae fidei propagandae inserviunt, opera misericordiae tum quoad animam tum quoad corpus exercent aut alios fines religionis et pietatis prosequantur;

b) Primarium Actionis Catholicae Institutum, eiusdemque Actionis Catholicae Instituta Dioecesana et associationes Actionis catholicae.

Decr. 138. § 1. Onus construendi, conservandi et reficiendi ecclesias ceterasque aedes paroeciales incumbit, ad normam iuris canonici, concordatarii et dioecesani, patronis, parochianis aliisque, qui legitimo titulo, sive publico sive privato, obligatione tenentur expensas ex toto vel ex parte solvendi.

§ 2. Eidem fini praeterea inservit, ad normam Concordati, specialis pecuniae summa ecclesiarum fabricis destinata.

Decr. 139. Beneficiarius minores reparationes bonorum et beneficii domus perficere debet et, si negligens aliove modo in culpa sit, damna quoque reparandi obligatione tenetur.

Decr. 140. Episcopi curent ut saltem semel per annum omnium fundorum et arcarum ecclesiarum rationes percenseantur et expendantur.

Decr. 141. § 1. Parochi alique beneficiarii nonnisi de consensu Episcopi domum paroecialem aliasque aedes ecclesiasticas et beneficiales, sive ex integro sive ex parte, locare possunt.

§ 2. Ut hortos agrosque ecclesiasticos vel beneficiales ultra annum vel acatholicis locari liceat, requiritur licentia Episcopi.

Decr. 142. § 1. Sine Episcopi venia nemini licet suscipere quamlibet extructionem, immutationem aut restaurationem ecclesiae aut oratorii vel quidpiam, quod maioris sit momenti, mutare in domo paroeciali aliisque aedibus ecclesiasticis vel beneficialibus.

§ 2. In hisce operibus perficiendis accurate serventur praescripta iuris canonici, concordatarii et civilis hac de re edita.

Decr. 143. Restaurare, immutare, amovere res, quae internum apparatus ecclesiae aut oratorii concernunt, quaeque valorem historicum habent aut arte praestant, uti sunt altaria et imagines antiquae, statuae, monumenta, suggestus sacri aliaque similia, non licet sine venia Episcopi, qui hanc dabit, audita Commissione, de qua in art. XIV Concordati ¹⁾).

Decr. 144. § 1. Quaestuantes quilibet, tam laici quam clerici et religiosi, ad fines ecclesiasticos piosve stipem collecturi, ne sub ullo praetextu admittantur aut eleemosynis donentur, nisi constiterit et de eorum facultate legitima quaestuandi ad normam can 621, 622 et 1503 ²⁾), et de eorum personae identitate per imaginem arte photographica expressam.

---

¹⁾ Art. XIV Concordati d. 10. II. 1925: Dans chaque diocèse sera formée une commission nommée par l'Evêque d'accord avec le Ministre compétent, pour la conservation dans les églises et les locaux ecclesiastiques d'antiquités, d'oeuvres d'art, de documents d'archives et de manuscrits, possédant une valeur historique ou artistique.

²⁾ Can. 621. § 1. Regulares, qui ex instituto mendicantes vocantur et sunt, eleemosynas in dioecesi, ubi eorum religiosa domus est constituta, quaerere valent de sola Superiorum suorum licentia; extra dioecesim vero indigent praeterea licentia scripto data ab Ordinario loci in quo eleemosynas colligere cupiunt.

§ 2. Hanc licentiam Ordinarii locorum, praecipue diocesium finitimarum, nisi gravibus et urgentibus de causis, ne denegent neve revocent, si religiosa domus ex mendicatione in sola dioecesi, in qua est constituta, vivere nullo modo possit.

Can. 622 § 1. Alii omnes religiosi Congregationum iuris pontificii, sine

§ 2. Quaestuantes, qui conditionibus § 1 expressis non satisfecerint, Episcopo sine mora denuntientur.

Decr. 145. § 1. Concilium Plenarium Episcopos monet ut in archivis et museis dioecesanis asservari curent libros, documenta aliaque monumenta seu obiecta, quae per paroecias dispersa facile corrumpi aut interire possent.

§ 2. Archivis, bibliothecis et museis diligens cura impendatur et, quae ampliora sunt, viris doctis pateant.

Decr. 146. Praescripta art. 143 et 145 § 2 valent etiam de ecclesiis monumentis, quae propria sunt religiosorum.

Caput XV

De iudiciis ecclesiasticis.

Decr. 147. In iudices aliosque tribunalis ministros eligantur sacerdotes, qui sint in iure versati et in praxi iudiciali periti.

Decr. 148. § 1. Episcopus ne approbet advocatos in foro ecclesiastico nisi ad tempus determinatum.

---

peculiari Sanctae Sedis privilegio, stipem petere prohibentur; quibus, si hoc privilegium impetraverint, opus erit praeterea licentia scripto data ab Ordinario loci, nisi aliter in ipso privilegio cautum fuerit.

§ 2. Religiosi Congregationum iuris dioecesani stipem quaeritare nequam possunt sine licentia scripto data tum ab Ordinario loci in quo sita est eorum domus, tum ab Ordinario loci, in quo stipem quaerere cupiunt.

§ 3. Religiosis, de quibus in §§ 1 et 2 huius canonis, Ordinarii locorum licentiam quaeritandae stipis ne concedant, praesertim ubi sunt conventus regularium nomine et re mendicantium, nisi sibi constet de vera domus vel pii operis necessitate, cui alio modo occurri nequeat; quod si necessitati provideri possit stipe quaerenda intra locum seu districtum vel dioecesim in qua iidem commorantur, ampliorem licentiam ne largiantur.

§ 4. Sine authentico et recenti rescripto Sacrae Congregationis pro Ecclesia Orientali, Ordinarii latini nec sinant orientalem ullum cuiusvis ordinis et dignitatis in proprio territorio pecuniam colligere, nec suum subditum in orientales dioeceses ad eundem finem mittant.

Can. 1503. Salvis praescriptis can. 621-624, vetantur privati tam clerici quam laici sine Sedis Apostolicae aut proprii Ordinarii et Ordinarii loci licentia, in scriptis data, stipem cogere pro quolibet pio aut ecclesiastico instituto vel fine.

§ 2. Advocato, ad patrocinium partibus in iudicio ecclesiastico praestandum admissis, nefas est eodem munere in tribunalibus acatholicis fungi.

§ 3. Advocati, ex decreto iudicis, causas pauperum gratis agendas suscipere debent.

Decr. 149. § 1. Versio actorum iudicialium, quae ad tribuna-
lia Sanctae Sedis mittenda sunt, ab illo tribunali perficienda
est, coram quo acta ipsa exarata sunt.

§ 2. Causae de praesumpta morte coniugis ab illo tribunali
illave Curia dioecesana cognoscendae et definiendae sunt, cuius
est videre de statu libero sponsorum, qui novum matrimonium
contrahere intendunt.

Decr. 150. § 1. Episcopi curent ut causae in suis tribuna-
libus tempore a iure statuto cognoscantur, nec differantur vel
procrastinentur.

§ 2. Tribunalia ecclesiastica debent mutuum sibi praestare
auxilium et acta ab aliis Curiis requisita sine mora expedire.

Decr. 151. Intra annum a promulgatione decretorum huius
Concilii Plenarii statuatur in omnibus et singulis provinciis
ecclesiasticis ad normam can. 1909 § 1 notula taxarum, quae
pro expensis iudicialibus aut pro advocatorum opera a partibus
solvendae sint¹⁾, quaeque moderatae esse debent, praesertim
in rebus matrimonialibus.

---

¹⁾ Can 1909. § 1. Concilii provincialis, vel conventus Episcoporum est
taxarum notulam ac regulam statuere in qua praefiniatur quid partes
debeant pro expensis iudicialibus; quae sit retributio pro advocatorum et
procuratorum opera a partibus solvenda; quae mercedis mensura pro
versionibus et transcriptionibus; pro his examinandis et fide faciendis de
earum fidelitate; itemque pro exscribendis ex archivo documentis.

+ Józef Garbina

Biskup Polowy Wojsk Polskich.

W Warszawie, dnia 16 grudnia 1937 r.

W myśl dyrektywy J. E. Księdza Ordynariusza Polowego W. P., dział nieurzędowy „Rozkazu Wewnętrznego Biskupa Polowego W. P.”:

„*ma to być forma wypowiedzenia się tych (kapelanów wojskowych), którym własne przeżycia i przemyślenia nasunęły pewne wątpliwości do wyjaśnienia, lub też dały pewne pomysły do zrealizowania. Ma to być środek za pomocą którego, my, idący naprzód w jednym szeregu i pracujący przy jednym warsztacie, będziemy mogli pomówić ze sobą o życiowych możliwościach ulepszenia metod wspólnej pracy i udoskonalenia jej narzędzi*” (Rozk. Wewn. Nr 1/36. poz. 1).

W związku z powyższym, Redakcja oświadcza, że wszystkie prace, zamieszczone w nieurzędowym dziale „Rozkazu Wewnętrznego” mają charakter nie instrukcyjny, lecz tylko i wyłącznie dyskusyjny, z czego wynika, że autorzy tych prac są odpowiedzialni za poglądy w nich wyrażone.

Redakcja prosi o nadsyłanie materiałów w maszynopisach lub czytelnych rękopisach, sporządzonych po jednej stronie kancelaryjnego arkusza znormalizowanego formatu, w podwójnym odstępie wierszy z zachowaniem dwóch szerokich marginesów i pozostawieniem wolnego miejsca ($\frac{1}{2}$ str.) ponad tytułem.

Pożądane są prace krótkie i zwięzłe.

Redakcja zastrzega sobie prawo czynienia wszelkich poprawek i skracania prac nadesłanych gwarantując równocześnie nienaruszenie zasadniczych myśli autora.

Prace powinny być starannie wykończone pod względem stylu i pisowni.

Wszelkie cytaty, zaczerpnięte z jakichkolwiek źródeł, powinny mieć odnośniki z dokładnym podaniem nazwiska autora i dzieła. To samo dotyczy myśli przewodniej, zaczerpniętej z dzieł drukowanych, na której opiera się opracowanie tematu. Cytaty z Pisma św., po dokładnym sprawdzeniu tekstu, muszą posiadać odnośniki z podaniem księgi, rozdziału i wiersza.

Przemówienia powinny być obliczone w wygłoszeniu na 15 minut.

Rysunki, plany, tablice i szkice załączone do prac winny być wykonane czarnym tuszem w 2 krotnym powiększeniu, — u dołu opisane (tytuł pracy, rysunku i t. p.), — wykonane w formie załączników (nie należy ich rysować w samym artykule). W pracy należy zaznaczyć miejsce, w którym rysunek ma być umieszczony.

Fotografie winny być wykonane w czarnym kolorze, na błyszczącym papierze, w formacie co najmniej 9×12 .

Nadesłanych materiałów Redakcja nie zwraca.

Adres redakcji i administracji:

Warszawa, ul. Miodowa 26. Polowa Kuria Biskupia. Telefon 12-07-22.
Konto P.K.O. 30.240.

Za redakcję: Ks. ALEKSANDER GOGOLIŃSKI = ELSTON, kapelan W. P.

DZIAŁ NIEURZĘDOWY.

ołtarze i chór oraz zaopatruje parafię we wszystkie potrzebne utensylia liturgiczne. Przeniesiony w m. kwietniu 1926 r. do Kielc na stanowisko administratora parafii wojskowej, gruntownie odremontowuje kościół i wyposaża go w aparaty i utensylia, budując równocześnie 3 nowe ołtarze i sprowadzając nowe organy.

Poza pracą na stanowisku wojskowego kapelana rozwija w diecezji kieleckiej pracę społeczną na szeroką skalę, szczególnie w „Caritas“, za co zostaje mianowany w 1929 r. honorowym kanonikiem kapituły kieleckiej a w 1933 r. tajnym szambelanem Jego Świątobliwości.

Jubilat posiada Krzyż Niepodległości, Krzyż Walecznych, Złoty Krzyż Zasługi, Medal za Wojnę, Medal Dziesięciolecia oraz dwie gwiazdki za odniesione rany.

Kapłan katolicki szefem duszpasterstwa wojskowego w Stanach Zjednoczonych.

Dotychczasowy kapelan pierwszej dywizji kawalerii i dyrektor centrum wyszkolenia kapelanów wojskowych ks. Ryszard Arnold powołany został przez prezydenta F. D. Roosevelta na stanowisko szefa duszpasterstwa wojskowego w Stanach Zjednoczonych Am. Półn., któremu podlegają kapelani wojskowi wszystkich wyznań. Równocześnie z nominacją na szefa duszpasterstwa ks. Arnold otrzymał stopień pułkownika.

Zaznaczyć należy, że jest to pierwszy wypadek powołania katolickiego kapłana na to zaszczytne stanowisko w wojsku, gdzie żołnierze katolicy a więc i kapelani katoliccy stanowią mniejszość. Dowodzi to zaufania i uznania jakie dla katolickich kapelanów wojskowych żywią tak prezydent Roosevelt jak i wyższe dowództwo armii.

Adres redakcji i administracji:

Warszawa, ul. Miodowa 26. Polowa Kuria Biskupia. Telefon 12-07-22.
Konto P.K.O. 30.240.

Za redakcję: Ks. ALEKSANDER GOGOLIŃSKI-ELSTON, kapelan W. P.

DZIAŁ NIEURZĘDOWY.

T R E Ś Ć.

	<i>Str.</i>
KRONIKA DUSZPASTERSTWA WOJSKOWEGO	315
NOTATKI BIBLIOGRAFICZNE: (DE PLESSIS)	328

KRONIKA DUSZPASTERSTWA WOJSKOWEGO.

Wybór Księdza Ordynariusza Polowego W. P. na członka komisji Episkopatu Polski oraz na członka prezydiów organizacyj społecznych.

Episkopat Polski powołał J. E. Księdza Biskupa Józefa Gawlinę na członka komisji społecznej oraz komisji prasy.

Jednocześnie J. E. Ksiądz Biskup został wybrany wiceprzewodniczącym Wydziału Wykonawczego Naczelnego Komitetu Pomocy Zimowej oraz wiceprzewodniczącym Rady Naczelnej Towarzystwa Przyjaciół Młodzieży Akademickiej.

Czynności Ordynariusza.

30.IX. 1937. Potulice. Obecność podczas udzielenia mniejszych święceń klerykom Seminarium Zagranicznego przez J. Em. Księdza Kardynała Hlonda.

4.X. 1937. Warszawa. Wizytacja cmentarza wojskowego.

10.X. Z ulów. Odprawienie polowej Mszy św. Obecność na uroczystości przekazania Narodowi Polskiemu przez Związek Rezerwistów majątku rodzinnego Marszałka Józefa Piłsudskiego. — Po południu: Bezdany. Obecność na uroczystości poświęcenia szkoły powszechnej im. Marszałka Józefa Piłsudskiego. — Wieczorem: Wilno. Odprawa kapelanów wojskowych.

11.X. Wilno. Wizytacja wojskowego cmentarza. — Udział w powitaniu J. E. Księdza Nuncjusza Apostolskiego. Obecność na nabożeństwie w Ostrej Bramie.

12.X. Udział w objęździe odcinka granicy północno-wschodniej przez J. E. Księdza Nuncjusza Apostolskiego w towarzystwie J. E. Księdza Arcybiskupa Wileńskiego, Pana Wojewody płk. Bocińskiego i dowódcy O. K. gen. bryg. Kleeberga.

Smorgonie. — Mołodeczno. Przemówienie w kościele. Zwiedzenie Domu Żołnierza. — Radoszkowicze. — Powiazyń. Odwiedziny oddziału K. O. P. — Plebania. Obecność na uroczystości poświęcenia przez J. E. Księdza Nuncjusza Apostolskiego grobowca powstańców, poległych w 1863 r. Przemówienie w języku łacińskim i polskim.

14.X. Dęblin. Zapalenie znicza przed tablicą poległych lotników. — Obecność na żałobnym apelu poległych lotników w C. W. Lotn.

15.X. Dęblin. Odprawienie Mszy św. w obecności Pana Marszałka Śmigłego-Rydza. Przemówienie. — Poświęcenie sztan-

daru Szkoły Podchorążych Lotnictwa. — Obecność na oficerskiej promocji wychowanków Szk. Podch. Lotn.

16.X. C z a r n c a. Wzięcie udziału w uroczystościach przeniesienia prochów hetmana Stefana Czarnieckiego. Odprawienie pontyfikalnego nabożeństwa żałobnego.

K i e l c e. Poświęcenie sztandaru miejscowego pułku artylerii lekkiej.

Obecność na defiladzie oddziałów wojskowych, P. W. i W. F. odebranej przez Naczelnego Wodza. — g. 17. Obecność na uroczystym posiedzeniu Rady Wojewódzkiej podczas nadania Panu Marszałkowi Śmigłemu-Rydzowi obywatelstwa honorowego miast i gmin województwa kieleckiego.

17.X. W a r s z a w a. Odprawienie polowej Mszy św. w C. W. San. Przemówienie. Obecność na oficerskiej promocji absolwentów Szk. Podch. San.

18.X. G d a ń s k. Poświęcenie wojskowej kaplicy na Westerplatte. Odprawienie Mszy św. Przemówienie. Poświęcenie koszar. Udział w obiedzie żołnierskim.

20.X. L u b l i n i e c. Odprawienie Mszy św. w kościele wojskowym. Przemówienie. — Przewodniczenie na konferencji dekanalnej księży kapelanów O. K. Nr IV. — Udział w obiedzie pułkowym. Przemówienie. — Zapoznanie się z przedstawionym korpusem podoficerskim garnizonu. Przemówienie. — Przemówienie podczas prezentacji miejscowego Koła „Rodziny Wojskowej“.

24.X. K r a k ó w. G. 9.30. Obecność na żołnierskim nabożeństwie w kościele św. Katarzyny. G. 12. Obecność na nabożeństwie dla rodzin wojskowych w kościele św. Agnieszki.

27.X. Ł ó d ź. Odprawienie Mszy św. w kościele wojskowym. — Przewodniczenie na dekanalnej konferencji księży kapelanów O. K. Nr IV. — Zwiedzenie cmentarzy: wojskowego i wojennego.

28.X. W a r s z a w a. Złożenie imienninowych życzeń Panu Ministrowi Spraw Wojskowych, gen. dyw. Tadeuszowi Kasprzyckiemu. G. 14. Wzięcie udziału w śniadaniu wydanym przez J. Em. Księdza Kardynała Kakowskiego z powodu rocznicy święceń biskupich Jego Świątobliwości. — G. 17. Obecność na Zamku Królewskim na posiedzeniu Ogólnopolskiego Komitetu Pomocy Zimowej. — G. 18. Obecność w Oficerskim Jacht-Klubie na herbatce wydanej przez Pana Ministra Spraw Wojskowych.

29.X. W a r s z a w a. Obecność na Walnym Zebraniu P.B.K.

30.X. W a r s z a w a. Przeprowadzenie wraz z Panem II Wiceministrem Spraw Wojskowych, gen. bryg. Litwinowiczem inspekcji wojskowego cmentarza na Powązkach.

31.X. W a r s z a w a. g. 8. Obecność na Mszy św., odprawionej w kościele św. Anny na rozpoczęcie Ogólnopolskiego Zjazdu Akademickich Kół Misjologicznych.

g. 15.30. Obecność w Domu Katolickim na akademii ku czci Chrystusa Króla.

g. 19. Wygłoszenie kazania o zaduszkach żołnierskich podczas żołnierskiej audycji, zorganizowanej przez W. I. N. O. wespół z Polskim Radio.

g. 19.50. Obecność na apelu poległych na Placu Marszałka Józefa Piłsudskiego.

2.XI.1937. W a r s z a w a. g. 9.30. Odprawienie w Belwedrze żałobnej Mszy św. za spokój duszy Marszałka Józefa Piłsudskiego.

g. 17. Odprawienie w kościele św. Krzyża nabożeństwa na zakończenie Ogólnopolskiego Zjazdu Akademickich Kół Misjologicznych. Wygłoszenie kazania.

g. 19. Obchód żołnierskich grobów na wojskowym cmentarzu na Powązkach.

3.XI. W a r s z a w a. g. 9. Odprawienie Mszy św. w kaplicy biskupiej na rozpoczęcie roku w Wyższej Szkole Inżynierii. Wygłoszenie przemówienia.

6.XI. W a r s z a w a. Wzięcie udziału w śniadaniu, wydanym w poselstwie węgierskim.

7.XI. W a r s z a w a. Obecność na inauguracji wykładów na Uniwersytecie Józefa Piłsudskiego.

10.XI. W a r s z a w a. Nagranie na płycie w studio Polskiego Radia kazania na Święto Niepodległości, nadanego dn. 11.XI.1937 r. na Polskę o g. 9.50 a dla Polonii Zagranicznej o północy.

11.XI. W a r s z a w a. Obecność na uroczystej Mszy św. w metropolitalnej katedrze św. Jana. — Poświęcenie na Placu Zamkowym sztandaru 1 p. a. l. Leg. w obecności Pana Prezydenta Rzeczypospolitej i Pana Marszałka Polski. Obecność na defiladzie oddziałów wojskowych i młodzieży, odebranej na Rozdrożu przez Pana Marszałka Polski.

12.XI. W a r s z a w a. g. 12. Wzięcie udziału w posiedzeniu Wydziału Wykonawczego Nacz. Komitetu Pomocy Żimowej.

13.XI. L w ó w. — Poświęcenie kaplicy w Korpusie Kadetów im. Marszałka Józefa Piłsudskiego. Odprawienie Mszy św. i wygłoszenie przemówienia. Udział we wspólnym obiedzie kadetkim. Złożenie wizyt I. E. Księżom Arcybiskupom: Twardowskiemu, Szeptyckiemu i Teodorowiczowi, oraz I. E. Księżom Biskupom: Baziakowi, Bucze i Budce.

g. 17. Udzielenie sakramentu Bierzmowania 120 kadetom. Wygłoszenie przemówienia.

14.XI. L w ó w. g. 8. Obecność na nabożeństwie dla chorych w 6 szpitalu okręgowym.

g. 9. Obecność w kościele wojskowym na nabożeństwie żołnierskim.

g. 17. Prowadzenie wotywniej procesji podczas uroczystego nabożeństwa ku czci św. Stanisława Kostki w kościele księży Jezuitów.

15.XI. Ż o ł k i e w. Odwiedziny miejscowego p. s. k. Oddanie hołdu prochom hetmana Stanisława Żółkiewskiego. Przemówienie do żołnierzy pułku. Wieczorem: L w ó w. Pożegnanie przez Korpus Kadetów na dworcu.

17.XI. W a r s z a w a. Wzięcie udziału w obiedzie, wydanym przez J. Em. Księdza Kardynała Kakowskiego ku uczczeniu rocznicy sakry biskupiej. J. E. Księdza Arcybiskupa dra Stanisława Galla.

20.XI. W a r s z a w a. g. 13.30. Pobłogosławienie w kaplicy biskupiej związku małżeńskiego p. Wandy Roslanówny z p. redaktorem Zenonem Wyrzykowskim, współpracownikiem „Polski Zbrojnej“.

22.XI. W a r s z a w a. g. 12. Obecność na akademii uczczenia 40-lecia pracy naukowej J. M. prof. dra inż. Pszenickiego, rektora Politechniki Warszawskiej.

g. 13. Obecność na dekanalnej konferencji księży kapelanów O. K. Nr I.

25.XI. W a r s z a w a. Konferencja z Panem Ministrem M. Zyndram-Kościałkowskim w sprawach, związanych z akcją Pomocy Zimowej.

26.XI. W a r s z a w a. Konferencja z Panem II Wiceministrem Spraw Wojskowych.

28.XI. W a r s z a w a. Wygłoszenie w kaplicy S. S. Nazaretanek konferencji do polskich sióstr zakonnych ze Stanów Zjednoczonych A. P.

29.XI. W a r s z a w a. Obecność na akademii urządzonej z powodu Święta Podchorążych.

30.XI. Obecność na raucie w Ambasadzie Cesarstwa Japonii.

Ksiądz Biskup Polowy wśród strzelców konnych w Żółkwi.

Dn. 15 listopada b. r. bawił w Żółkwi Ksiądz Biskup Polowy, przyjmowany przez miejscowy pułk strzelców konnych. Przed farą, ufundowaną niegdyś przez hetmana Stanisława Żółkiewskiego, szwadron strzelców konnych oddał Księdzu Biskupowi honory wojskowe a zgromadzony korpus oficerski wraz z rodzinami serdecznie witął Dostojnego Gościa. Po oddaniu hołdu prochom hetmańskim, spoczywającym w farze, Ksiądz Biskup udał się do pułkowej ujeżdżalni, gdzie oczekiwał Go zebrany

pułk strzelców konnych. Do zgromadzonych żołnierzy Jego Eksceleńcja wygłosił przemówienie poczem udzielił pułkowi swego pasterskiego błogosławieństwa.

Następnie w kasynie oficerskim odbyło się przedstawienie Księdzu Biskupowi miejscowego korpusu oficerskiego oraz herbatka.

Z wizytacji Wileńszczyzny przez J. E. Nuncjusza Apostolskiego Ks. Arcybiskupa Cortesi.

Przyjazd Ks. Nuncjusza do Wilna dnia 11 października r. b. poprzedziły powitania w Białymstoku i Grodnie przez miejscowe

J. E. Ks. Nuncjusz Arcbp. Cortesi w towarzystwie J. E. Ks. Biskupa Gawliny na cmentarzu w Plebanii. Oddział K. O. P. wita Dostożników.

duchowieństwo, a na stacji w Wilnie Ks. Nuncjusz był powitany przez władze kościelne i świeckie na czele z J. E. Ks. Metropolitą Jałbrzykowskim, J. E. Ks. Biskupem Polowym, Wojewodą Wileńskim Bociańskim, Dowódcą Korpusu Generałem Klebergiem oraz przez całe zastępy organizacji z chorągwiami, młodzieżą szkolną a także przez kompanię honorową w pełnym rynsztunku z chorągwią i orkiestrą. Wśród szpalerów młodzieży szkolnej Ks. Nuncjusz przejechał do Ostrej Bramy i po krótkich modłach przed cudownym obrazem Matki Boskiej przemówił do zebranej publiczności, ustawionej na ulicy wśród chorągwi korporacyjnych, witając parafian wileńskich i dziękując im za wspaniałe przyjęcie przedstawiciela Ojca Św. Piusa XI, tak

dobrze znanego im jako pierwszego Nuncjusza Odrodzonej Polski.

Dnia następnego, 12 października, Ks. Nuncjusz udał się wraz z Ks. Metropolitą, Ks. Biskupem Polowym, Wojewodą i Dowódcą Korpusu na zwiedzenie terenu pogranicznego w okolicy miasteczka Radoszkowicz. Po drodze wystawione były bramy triumfalne, przy których serdecznie witano przejeżdżających dostojników, a w Mołodecznie, w Krasnem i w Radoszkowiczach witały Ks. Nuncjusza oddziały wojskowe i prezentowały broń, a zebrana publiczność przez swych przedstawicieli wygłaszała przemówienia powitalne i przez dzieci wręczała kwiaty. Chorągiew pułku piechoty w Mołodecznie specjalnie zwróciła uwagę Ks. Nuncjusza, jako wyobrażająca Matkę Boską, z napisem w języku białoruskim od ofiarodawców miasta Mińska. Z Radoszkowicz po wizytacji kościoła i rzymsko-katolickiej parafii, powstałej już w r. 1447, a także pola kościelnego tuż nad granicą, Ks. Nuncjusz wstąpił do oddziału w Powiazynie, zapoznając się z życiem żołnierzy K. O. P. i współzyciem ich z miejscową ludnością, która tłumnie wyszła na spotkanie dostojnego gościa z symbolicznymi дарami chleba i soli. Załoga strażnicy sprezentowała broń, a na powitanie Ks. Nuncjusza „Niech będzie pochwalony Jezus Chrystus“ odpowiedziała: „Na wieki wieków Amen“, podobnie jak w Mołodecznie, w Krasnem i Radoszkowiczach. W drodze powrotnej Ks. Nuncjusz wraz ze świtą wstąpił na teren starej, z XV wieku rzymsko-katolickiej parafii Krasne Sioło obecnie Plebania, a po krótkich modłach i przywitaniu w kościele przez Ks. Prałata Lubiańca udał się na cmentarz celem poświęcenia tam nowego krzyża i odnowionego grobu powstańców poległych w 1863 r. pod Świeczkami. To stanowiło kulminacyjny punkt całej podróży. Położony na wzgórzu cmentarz kryje wśród wysokopiennych drzew prochy wielu bojowników o wolność Polski w czasie najazdów rosyjskich w wieku XVIII i XIX i wolność Kościoła rzymsko-katolickiego przed nawałą prawosławia, wobec którego uległa część ludu wiejskiego i zagrabiona została świątynia. Starsze groby zostały zrównane z powierzchnią ziemi i tych już się nie da odtworzyć, natomiast grób, kryjący ciała powstańców 1863 r.: Juliana Bokszańskiego, Rafała Maliszewskiego, Ludwika Jamonta i Leopolda Bańkowskiego, przywalony trzema kamieniami młyńskimi i głazem granitowym, oznaczonym charakterystycznym dla grobów powstańczych napisem „Od przyjaznego brata“ i rozpoznany przez archiwistę wojewódzkiego z Wilna, — dzięki specjalnym staraniom podpułkownika Gaładyka, kierującego pracami żołnierzy K. O. P., został przeniesiony na najpiękniejsze na cmentarzu miejsce, ozdobione tym samym głazem granitowym, na którym prócz symbolicznego napisu widnieją inne specjalnie dodane. Zanim krzyż i odnowiony grób Ks. Nuncjusz poświęcił, zebrane wojsko konne i pie-

sze sprezentowało przed Nim broń i przy dźwiękach orkiestry i śpiewie „Boże coś Polskę“ wstąpili wszyscy na wzgórze cmentarne. Tam Ks. Biskup Polowy Gawlina w przemówieniu swoim krótko przedstawił Ks. Nuncjuszowi historię tej ziemi, która często była pobojuwiskiem, gdzie Polacy, walcząc o swoją wolność państwową, jednocześnie walczyli o ugruntowanie wiary i Kościoła katolickiego, czego dowodem są tak dawno wybudowane świątynie w Radoszkowiczach i w Plebanii dawniej Krasne Siolo i czego także dowodem są złożone w odnowionym grobie prochy bohaterów. W odpowiedzi na podziękowanie podpułkownika Gaładyka, że Ks. Nuncjusz raczył przybyć i poświęcić ten symbol potęgi ducha polskiego, łączący ideały Kościoła i Ojczyzny, J. E. Ks. Nuncjusz po dokonaniu poświęcenia odpowiedział patriotycznym przemówieniem, w którym podkreślił, że Polacy bardzo pięknie łączą w swojej historii sprawę Ojczyzny ze sprawą Kościoła katolickiego i dobitnie zaznaczył, że to jest gwarancją na przyszłość nienaruszalności granicy, tak blisko położonej. Będąc bardzo wzruszonym, Ks. Nuncjusz dodał następnie, że dzień poświęcenia odnowionego grobu powstańców jest jednym z najpiękniejszych dni jego życia. Po odśpiewaniu przez lud pieśni „Anioł Pański“ za dusze poległych i zmarłych w obronie Ojczyzny i po złożeniu kilkudziesięciu wieńców od różnych organizacji miejscowych — Ks. Nuncjusz, żegnany przez tysięczne tłumy ludności i przez zebrane wojsko, odjechał do mieszkania Ks. Prałata Lubiańca a potem do Wilna.

Dnia 13 i 14 października Ks. Nuncjusz zwiedzał kościoły i starożytne pamiątki miasta Wilna i okolic, a między innymi także zwiedził dnia 14 października kościół garnizonowy. Po powitaniu i złożeniu kwiatów i skromnego daru przez działwę szkolną Rodziny Wojskowej Ks. Nuncjusz udzielił błogosławieństwa zebranych żołnierzom i rodzinom wojskowym, a wychodząc z kościoła mówił po polsku: „Błogosławieństwo obrońcom Ojczyzny“.

Dnia 15 października Ks. Nuncjusz wraz z Ks. Metropolita i p. Wojewodą wyjechał na wycieczkę do Trok. Jadąc przez Rykonty, Ks. Nuncjusz wstąpił do oddziału w Zawiasach i po przywitaniu żołnierzy słowami „Niech będzie pochwalony Jezus Chrystus“, a potem po dojściu do szlabana granicznego wszyscy skierowali się w stronę Trok, poprzedzani przez podpułkownika Fieldorfa i Dziekana K. O. P. Ks. Małka. Przy wjeździe do miasta Troki widać już było uroczysty nastrój, bo według wydanych rozkazów wojskowych i zarządzeń Magistratu mieszkańcy zgromadzili się tłumnie w pobliżu kościoła łącznie z garnizonem wojskowym, który wystawił kompanię honorową i orkiestrę z fanfarami. Gdy nadjechał Ks. Nuncjusz, fanfary dały sygnał, a orkiestra odegrała hymn papieski. Po przywitaniu wojska po polsku słowami „Niech będzie pochwalony Jezus Chrystus“

i po przywitaniach przy bramie triumfalnej ze strony przedstawi-
cieli miasta i działwy szkolnej Ks. Nuncjusz, obsypany kwia-
tami, wstąpił do kościoła. Przemówienie Ks. Proboszcza Hlebo-
wicza w języku włoskim, zawierające specjalne podkreślenie
współpracy wojska z ludnością cywilną, wywołało w odpowiedzi
Ks. Nuncjusza specjalne podziękowanie dla wojska i specjalne
podziękowanie dla Wojewody Bocińskiego, który raczył towa-
rzyszyć Ks. Nuncjuszowi we wszystkich podróżach po woje-
wództwie wileńskim. Krótko zabawił Ks. Nuncjusz na plebanii,
potem nastąpiła przejażdżka motorówką po jeziorach trockich
; Ks. Nuncjusz przy dźwiękach fanfar i prezentowaniu broni
przez wojsko odjechał do Wilna.

Dnia 16 października Ks. Nuncjusz, żegnany przez przedsta-
wicieli miasta Wilna i garnizonu miejscowego, odjechał wraz
z Ks. Metropolita Jąłbrzykowskim do Grodna a stamtąd do
Warszawy.

W Grodnie, dzięki wydanym zarządzeniom przez p. Generała
Kleeberga i miejscowe władze, powitanie wypadło bardzo uro-
czyście. Na stację przybył J. E. Ks. Łukomski, biskup łomżyński
i miejscowe duchowieństwo z Ks. Dziekanem cywilnym Jarosze-
wiczem i Ks. Dziekanem wojskowym Pączkiem na czele, a wśród
osób wojskowych dowódca Korpusu, liczni oficerowie i kom-
pania honorowa z chorągwią. Na ulicach miasta Grodna była
ustawiona młodzież szkolna, a przy bramie triumfalnej oczeki-
wał prezydent i przedstawiciele miasta. Przy odgłosie dzwonów
Ks. Nuncjusz wstąpił do kościoła Farnego, gdzie Go powitał Ks.
Dziekan Jaroszewicz, a na prośbę przedstawicieli miasta, prze-
zeń wyrażoną, aby w Grodnie zostało utworzone biskupstwo,
Ks. Nuncjusz, dziękując za tak serdeczne powitanie w przepięk-
nej starożytnej świątyni, obiecał dołożyć starań, aby w porozu-
mieniu z czynnikami rządowymi wyjednać od Stolicy Aposto-
lskiej upragnione zainstalowanie biskupa katolickiego. Po udzie-
leniu błogosławieństwa wiernym ze specjalnie przygotowanego
miejsca przed kościołem farnym Ks. Nuncjusz przeszedł w pro-
cesji wśród szpalerów wojska i dzieci Rodziny Wojskowej do
kościoła garnizonowego przez bramę triumfalną, nad którą
widniał napis: „Wojsko wita sercem“. W odbudowanej świątyni
powitał Ks. Nuncjusza Ks. Dziekan wojskowy Pączek, a od
ołtarza przemówił Ks. Proboszcz Lorenc, przedstawiając swoich
wojskowych jako praktykujących i ofiarnych katolików, których
kosztem została odbudowana świątynia, niegdyś zabrana prze-
mocą wroga. Ks. Nuncjusz w przemówieniu swoim wyraził wiel-
ką radość z tego przywiązania wojska do wiary katolickiej
i z tych wielkich dzieł, których wojsko dokonywa, a specjalnie
dziękował p. Generałowi Kleebergowi, który swoim kierownic-
twem i przykładem w tym duchu, jako dowódca, prowadzi wojs-
sko. Następnie Ks. Nuncjusz wstąpił do zakrystii, gdzie wpisał

się do księgi pamiątkowej i gdzie General Kleeberg przedstawił fotografie świątyni przed panowaniem Rosjan, w czasie panowania i wreszcie po odbudowaniu jej przez Komitet, któremu od samego początku przewodniczy. Równocześnie p. Studnicka, dyrektorka archiwum, przedstawiła Ks. Nuncjuszowi historię miasta Grodna ze szczególnym uwzględnieniem odbudowanej świątyni, istniejącej w Grodnie pod wezwaniem Wniebowzięcia Najświętszej Marii Panny, a nazywanej Farą Witoldową, jako piastującej tradycję pierwotnej świątyni, powstałej za Witolda.

Po zwiedzeniu starego zamku w Grodnie, który wzbudził w Ks. Nuncjuszu szczególne zainteresowanie i po zwiedzeniu kościoła pobernardyńskiego i pobrygidzkiego, obecnie SS. Nazaretanek Ks. Nuncjusz wyjechał do Warszawy, uroczyste żegnany na dworcu przy zapalonych pochodniach wojskowych.

(Ks. mgr Stanisław Małek).

„Osservatore Romano“ o Korpusie Ochrony Pogranicza.

W tych dniach organ watykański „Osservatore Romano“ poświęcił dłuższy artykuł roli, jaką na pograniczu już nie dwóch państw ale także i głównie na granicy, gdzie stykają się dwa różne światopoglądy („anche ed essenzialmente fra due concezioni del mondo“), odgrywa polski Korpus Ochrony Pogranicza.

Autor artykułu, stwierdziwszy na wstępie niezmiernie wysoki, zarówno pod względem militarnym, jak i moralnym, poziom nowoczesnych rycerzy kresowych, zadania i cele KOP. tak opisuje słowami jednego z oficerów tej organizacji:

„Musimy być cywilizatorami, rolnikami, doradcami a przede wszystkim musimy pracować. Musimy pracować i my i nasi żołnierze poza służbą nie tylko dla potrzeb Korpusu ale także, by dodawać bodźca, by pouczać ludność pogranicza, że ziemia jest szczerobliwą i że Bóg nagradza codzienny wysiłek człowieka“.

Niepodobna zliczyć kościołów i kaplic wzniesionych od ręką ofiarą i pracą żołnierzy pogranicza według długiej, 1200 kilometrowej linii gdzie Polska styka się z Sowiecami. „Można powiedzieć“ — pisze „Osservatore Romano“ — że ten pas budowli poświęconych kultowi stanowi prawdziwą moralną linię graniczną między dwoma państwami. Z tamtej strony granicy trwa walka ze wszelkim uczuciem religijnym z jej konsekwencjami, do których przywykliśmy, czytając kroniki sowieckie, z tej strony — potrzeba wznoszenia myśli ku Bogu, opuszczania, choćby na krótką chwilę, tego „padołu płaczu“ i kierowania duszy ku Wszechmocnemu, który nas tą duszą obdarzył“.

Dziennikarz francuski, Jean Fonteney, zdumiony był widząc wzdłuż pogranicza „wspaniałe urządzenia odpowiadające nowoczesnym wymaganiom higieny“, wielkie pralnie, obsługujące również ludność cywilną, publiczne kąpieliska „godne Nowego Jorku“. Lecz na tym nie koniec. „Bezpośrednio z niemal dziewięćdziesiąt procent — pisze Fonteney — wyszliśmy nagle na polanę, w środku której znalazłem miasteczko europejskie w znaczącym znaczeniu tego słowa. Piękne czyste domki, składy spółdzielni, nowoczesny budynek szkolny, przepiękny kościół w stylu polskim, koszary, nie różniące się wyglądem od wielkiego hotelu — oto miasteczko na wpół ukryte w ogrodach. A ogrody? O parę kroków olbrzymie plantacje pomidorów tak wielkich, że podobnych nie znajdzie się i na Lazurowym Wybrzeżu...“

Żołnierzom KOP. zawdzięczać należy, że ziemie pograniczne oswobodzono od plagi bandytyzmu cicho popieranego przez strażników sowieckich. Już w pierwszym roku pracy KOP olbrzymia liczba około 2 tysięcy napadów bandyckich w ciągu roku spadła do stu, w następnym do pięciu, a dziś niemal nie rejestruje się wcale aktów dywersji lub bandytyzmu.

Trzeba nadto posłuchać, co mówią ci, co z „raju Stalina“ wracają ukradkiem do cywilizacji i przede wszystkim stykają się z żołnierzami KOP.

Wszystko to jest zrozumiałe, bo żołnierze KOP — pisze dalej „Osservatore Romano“ — wiedzą, że zadanie ich nie polega na rygorystycznym trzymaniu się prawa, lecz przede wszystkim i nade wszystko na ludzkim i chrześcijańskim wykonywaniu rozporządzeń prawnych, służeniu przykładem tym, którzy patrzą na ich czyny, tj. wychowując bliźnich według zasad nauczanych przez katechizm naszej świętej Wiary. Wiedzą, że tylko przy pomocy tych środków skutecznie walczyć mogą przeciw wszelkim i jakim bądź usiłowaniom agitacji komunistycznej, która by mogła przekroczyć granicę i pozares ogarnąć tę wzniesioną sumiennie zapórę wyższości moralnej“.

Ponownie powołując się na zdanie wspomnianego wyżej dziennikarza Fonteney, który śmiało twierdzi, że polscy żołnierze KOP „znacznie skuteczniej służą ludzkości i Polsce“ od tych, którzy wciąż przestrzegają przed niebezpieczeństwem komunizmu ale go nie zwalczają, „Osservatore Romano“ mówi, że „nie można w stronę tej organizacji nie zwracać myśli pełnej wdzięczności i uznania“.

Konferencja dekanalna O. K. Nr I.

Dn. 22 listopada b. r. odbyła się w Warszawie dekanalna konferencja księży kapelanów O. K. Nr I, która rozpoczęła się nabożeństwem, odprawionym przez prob. ks. Br. Michalskiego

w biskupiej kaplicy. Po krótkiej medytacji i udzieleniu błogosławieństwa Najsw. Sakramentem, st. kpl. ks. B. Truss wygłosił ascetyczną egzortę „O gorliwości kapłańskiej“.

Obrady konferencyjne odbyły się w sali dziekanatu. Podczas tych obrad, którym przewodniczył dziekan O. K. prob. ks. J. Tomiak, obecny był J. E. Ksiądz Biskup Polowy.

Referat zasadniczy „O rezerwatach grzechów i cenzur“ wygłosił kpl. ks. J. Słoniński. W swej gruntownej pracy prelegent omówił kwestię zastrzeżonych grzechów i cenzur na podstawie prawa ogólnego i teologii moralnej.

To samo zagadnienie, jednak w ramach daleko węższych, ujął kpl. ks. Gogoliński w swym koreferacie „O rezerwatach we współczesnym ustawodawstwie synodalnym w odrodzonej Polsce“, odpowiednio zgrupowawszy odnośne artykuły synodalnych uchwał i podając je porównawczej analizie.

Po krótkiej dyskusji, jaka wywiązała się po referatach, ks. Dziekan postawił do rozwiązania kilka kazusów z dziedziny rezerwat. Poczym po daniu wytycznych, w sprawie spowiedzi adwentowej, przewodniczący zamknął konferencję.

Konferencja Dekanalna w Łodzi.

W dniu 27 października 1937 r. odbyła się w Łodzi konferencja dekanalna, którą zaszczylił swą obecnością J. E. Ks. Biskup Polowy.

Konferencję poprzedziła Msza św., odprawiona w tutejszym kościele garnizonowym przez Najdostojniejszego Pasterza. Obrady odbywały się w sali konferencyjnej D. O. K. IV pod przewodnictwem dziekana ks. Suchcickiego Kazimierza.

Pierwszy referat na temat: „Duszpasterstwo w szpitalach wojskowych“ wygłosił ks. Mróz Władysław, kapelan 4 szpitala okręgowego w Łodzi. Prelegent omówił właściwą pracę duszpasterską w szpitalu, administrowanie Sakramentów św., pracę oświatową, stosunek księdza do personelu szpitalnego na wszystkich szczeblach, wreszcie potrącił o pracę duszpasterską w szpitalach wojennych.

W dyskusji poza wyjaśnieniem niektórych punktów referatu zwrócono uwagę na konieczność opracowania jak najbardziej szczegółowej i praktycznej instrukcji dla duszpasterstw polowych.

Następnie ks. Suchcicki wskazał pewne wytyczne w pracy duszpasterskiej na rozpoczęty okres zimowy. Prelegent w dłuższym referacie przeszedł kolejno wszystkie szczeble pracy duszpasterskiej w wojsku, wskazując pewne kierunki, na które należałoby zwrócić uwagę, jak: nabożeństwa dodatkowe, towarzysztwa religijne dozwolone, propagowanie przez sekcję kościelną

przy Rodzinie Wojskowej odczytów o podłożu katolickim, uświadamianie katolickie, udział żołnierzy w nabożeństwach wobec przepustek niedzielnych, pacierz codzienny itp.

W dyskusji sprawy te omówiono szczegółowo, podając sposoby ich urzeczywistniania w praktyce. Ponieważ jednak przekraczały one po większej części kompetencję zebranych, J. E. Ks. Biskup Polowy obiecał poruszyć je wobec czynników kompetentnych.

Po przedyskutowaniu kilku drobnych wniosków jak: modlitewniki dla żołnierzy, komunja w obrz. łac. dla chorych obrządku gr. kat., rozdział kaplic polowych, J. E. Ksiądz Biskup Polowy zabrał głos, zachęcając zebranych księży do dalszej owocnej pracy na niwie duszpasterstwa wojskowego.

Ks. dziekan Suchcicki podziękował J. E. Księdzu Biskupowi Polowemu za udział w konferencji, za wskazówki i za zachętę do pracy, po czym konferencja została zamknięta.

Telegramy wysłane z konferencji dekanalnej księży kapelanów O. K. Nr IV.

SUA SANTITÀ PIO PAPA XI
Città di Vaticano.

Capelani militares Poloniae centralis Ordinario Castrensi praesidente ad pedes Sanctitatis Vestrae hommagium occasione anniversarii Consecrationis Eppalis Vestrae Sanctitatis exprimentes Beatissimo Patri de suis ferventissimis orationibus ut Deus Augustum Pontificem ac sospitem ad plurimos conservet annos, humillime asseverant.

PAN PREZYDENT RZECZYPOSPOLITEJ
Zamek — Warszawa

Księża Kapelani O. K. IV pod przewodnictwem Biskupa Polowego na konferencji dekanalnej w Łodzi zebrani przesyłają Panu Prezydentowi wyrazy najgłębszej czci oraz zapewniają, że zawsze ochotnie będą pracować dla dobra Najjaśniejszej Rzeczypospolitej.

PAN MARSZAŁEK EDWARD SMIGŁY-RYDZ
Warszawa

Księża Kapelani O. K. IV. pod przewodnictwem Biskupa Polowego na konferencji dekanalnej w Łodzi zebrani przesyłają Panu Marszałkowi wyrazy najgłębszej czci i żołnierskiego oddania.

PAN MINISTER SPRAW WOJSKOWYCH
Warszawa

Księża Kapelani O. K. IV. pod przewodnictwem Biskupa Polowego na konferencji dekanalnej w Łodzi zebrani przesyłają Panu Ministrowi w przeddzień Imienin najszczerze życzenia i wyrazy żołnierskiej czci.

**Telegramy wysłane z konferencji dekanalnej księży
kapelanów O. K. Nr V.**

SUA SANTITÀ PIO PAPA XI
Città di Vaticano

Capelani militares Poloniae occidentalis occasione recolectionis menstruae Episcopo Castrensi praesidente ad pedes Sanctitatis Vestrae provoluti hommagium nec non gratiarum actionem pro encyclica „Ingravescentibus malis“ exprimentes benedictionemque Apostolicam hummillime expostulantes promittunt Summo Pontifici se regnum coelestis Reginae Poloniae in cordibus militum pro viribus promoturos esse.

PAN PREZYDENT RZECZYPOSPOLITEJ
Warszawa — Zamek

Księża Kapelani O. K. V. pod przewodnictwem Biskupa Polowego na konferencji dekanalnej w Lublińcu zebrani przesyłają Panu Prezydentowi wyrazy najgłębszej czci wraz z zapewnieniem ochotnej pracy dla dobra Najjaśniejszej Rzeczypospolitej.

PAN MARSZAŁEK EDWARD SMIGŁY-RYDZ
Warszawa

Księża Kapelani O. K. V. pod przewodnictwem Biskupa Polowego na konferencji dekanalnej w Lublińcu zebrani przesyłają Panu Marszałkowi wyrazy najgłębszej czci wraz z zapewnieniami ochotnej pracy nad moralnym i duchowym dozbrojeniem żołnierza polskiego.

PAN MINISTER SPRAW WOJSKOWYCH
Warszawa

Księża Kapelani O. K. V. pod przewodnictwem Biskupa Polowego na konferencji dekanalnej w Lublińcu zebrani przesyłają Panu Ministrowi wyrazy najgłębszej czci zapewniając, że dołożą wszelkich starań by armia ich duchowej opiece powierzona zawsze stała na wysokości swego zadania, wiernie służąc Bogu i Ojczyźnie.

Umieszczona w I. K. C. z dn. 24.XI. b. r. korespondencja P.A.T. z Kielc podaje p.t. „Jubileusz zasłużonego kapłana-działacza“ szczegółowy przebieg służby i działalności społecznej niedawnego jubilata prob. ks. St. Cieślińskiego. P.A.T. donosi ponadto, że „z okazji jubileuszu 25-lecia kapłaństwa ks. Cieślińskiego w kasynie garnizonowym w Kielcach odbyła się wieczerza, którą poprzedziło uroczyste nabożeństwo,“ odprawione w kościele garnizonowym. W wieczornicy wzięło udział wojsko, przedstawiciele władz i społeczeństwa. Po nabożeństwie delegacje pułków kieleckich wręczyły dostojnemu jubilatowi cenne upominki“.

Organ podoficerów „Wiarus“ (Nr 48/37) umieszcza następującą recenzję:

„W dniu 11 listopada bieżącego roku w kasynie podoficerskim kieleckiego pułku piechoty odbyła się podniosła uroczystość uczczenia 25-lecia kapłaństwa miejscowego proboszcza parafii wojskowej, księdza podpułkownika Stanisława Cieślińskiego, który wyjątkową pracą oraz przedziwnym darem zjednywania otoczenia, potrafił zaskarbić sobie na zawsze także serca wszystkich podoficerów i ich rodzin.

Na uroczystości tej, w obecności dowódcy pułku, całego korpusu podoficerskiego i ich rodzin zarząd kasyna podoficerskiego wręczył Czcigodnemu Księdzu Jubilatowi pamiątkowy pierścionek wraz z dyplomem, składając Mu przy tym jak najgorętsze życzenia długich lat i dalszej owocnej pracy z pożytkiem dla dobra służby i Ojczyzny“.

Moment wręczenia pierścienia ilustruje umieszczona w „Wiarusie“ fotografia.

NOTATKI BIBLIOGRAFICZNE.

Jan du Plessis. „Coraz wyżej“. Tłum. z franc. P. A. z przedmową St. Rostworowskiego, ppłk. dypl. Wyd. Ks. Ks. Jezuitów. Warszawa, 1938., str. 352. Cena zł. 3.—

„Naród, którego duch nie ma heroizmu — jako czynnika dominującego — jest narodem bez przyszłości. Bez czynnika heroizmu najbystrzejszy intelekt zmarnuje się w jałowej kalkulacji, największa siła woli zwyrodnienie w egoizmie“ — powiedział marszałek Śmigły-Rydz.

Jan du Plessis, francuski oficer lotnictwa, od kolebki miał skrzydlatą duszę. Lotnictwu też oddał później i duszę i serce. Obdarzony z natury bystrą, pomysłową inteligencją, wielkim za-

sobem energii i woli, nie zmarnował tych darów w jałowej kalkulacji ni w zwyrodniałym egoizmie. Ukochał przede wszystkim szary, codzienny trud służby wojskowej. Umiał być twardy. Ale gdy nad jego ojczyznę rozpełtała się zawierucha wojenna, grożąc ruiną narodowej wolności, Jan du Plessis umiał być wielkim. Heroizm porywał go coraz wyżej, do coraz większych poświęceń i szlachetnego ryzyka, heroizm wywiódł go wreszcie tam, skąd już nie wrócił. Zginął strzaskany piorunem w Morzu Śródziemnym, wraz z ukochanym swym sterowcem D i x m u d e m, którego był komendantem.

Jan du Plessis umiał być żołnierzem, ale umiał też być dobrym synem, idealnym narzeczonym i małżonkiem, kochającym ojcem rodziny.

Skąd czerpał tę wolę wielkości?

Sam dał odpowiedź: „z poczucia odpowiedzialności przed Bogiem, narodem i człowiekiem“.

Jak rzadko kto zrozumiał, że pełnię człowieczeństwa uzyskuje się w poszanowaniu odwiecznych praw, owego moralnego, starożytnego koniecznego warunku dobrego żołnierza.

O tej porywającej postaci żołnierza=lotnika opowiada książka, której drugie wydanie p. t. „Coraz wyżej“ ukazało się w Wydawnictwie Księży Jezuitów, Warszawa, ul. Rakowiecka 61.

Ze względu na zawarte w niej moralne wartości, o jakich często mówią nasi wodzowie, życiorys ten powinien się znaleźć w rękach każdego polskiego żołnierza, a zwłaszcza w rękach każdego polskiego lotnika.

UWAGA:

Do Rozkazu Wewnętrznego Nr 11/37 dołączone są:

1. Encyklika o położeniu Kościoła katolickiego w Rzeszy Niemieckiej (Mit brennender Sorge),
  2. List Apostolski do Episkopatu Meksykańskiego o sytuacji religijnej (Nos es muy conocida).
-
-

W myśl dyrektywy J. E. Księdza Ordynariusza Polowego W. P., dział nieurzędowy „Rozkazu Wewnętrznego Biskupa Polowego W. P.“:

„ma to być forma wypowiedzenia się tych (kapelanów wojskowych), którym własne przeżycia i przemyślenia nasunęły pewne wątpliwości do wyjaśnienia, lub też dały pewne pomysły do zrealizowania. Ma to być środek za pomocą którego, my, idący naprzód w jednym szeregu i pracujący przy jednym warsztacie, będziemy mogli pomówić ze sobą o życiowych możliwościach ulepszenia metod wspólnej pracy i udoskonalenia jej narzędzi“ (Rozk. Wewn. Nr 1/36. poz. 1).

W związku z powyższym, Redakcja oświadcza, że wszystkie prace, zamieszczone w nieurzędowym dziale „Rozkazu Wewnętrznego“ mają charakter nie instrukcyjny, lecz tylko i wyłącznie dyskusyjny, z czego wynika, że autorzy tych prac są odpowiedzialni za poglądy w nich wyrażone.

Redakcja prosi o nadsyłanie materiałów w maszynopisach lub czytelnych rękopisach, sporządzonych po jednej stronie kancelaryjnego arkusza znormalizowanego formatu, w podwójnym odstępie wierszy z zachowaniem dwóch szerokich marginesów i pozostawieniem wolnego miejsca ($\frac{1}{2}$ str.) ponad tytułem.

Pożądane są prace krótkie i zwięzłe.

Redakcja zastrzega sobie prawo czynienia wszelkich poprawek i skracania prac nadesłanych gwarantując równocześnie nienaruszenie zasadniczych myśli autora.

Prace powinny być starannie wykończone pod względem stylu i pisowni.

Wszelkie cytaty, zaczerpnięte z jakichkolwiek źródeł, powinny mieć odnośniki z dokładnym podaniem nazwiska autora i dzieła. To samo dotyczy myśli przewodniej, zaczerpniętej z dzieł drukowanych, na której opiera się opracowanie tematu. Cytaty z Pisma św., po dokładnym sprawdzeniu tekstu, muszą posiadać odnośniki z podaniem księgi, rozdziału i wiersza.

Przemówienia powinny być obliczone w wygłoszeniu na 15 minut.

Rysunki, plany, tablice i szkice załączone do prac winny być wykonane czarnym tuszem w 2 krotnym powiększeniu, — u dołu opisane (tytuł pracy, rysunku i t. p.), — wykonane w formie załączników (nie należy ich rysować w samym artykule). W pracy należy zaznaczyć miejsce, w którym rysunek ma być umieszczony.

Fotografie winny być wykonane w czarnym kolorze, na błyszczącym papierze, w formacie co najmniej 9×12 .

Nadesłanych materiałów Redakcja nie zwraca.

Adres redakcji i administracji:

Warszawa, ul. Miodowa 26. Polowa Kuria Biskupia. Telefon 12-07-22.
Konto P.K.O. 30.240.

Za redakcją: Ks. ALEKSANDER GOGOLIŃSKI z ELSTON, kapelan W. P.